

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»

Farg'ona davlat universiteti rektori

B. Shermuhammadov

2024 yil

5230900 – buxgalteriya hisobi va audit (tarmoq va sohalar bo'yicha)
ta'lim yo'nalishi bitiruvchilari uchun ixtisoslik fanlaridan

**DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI**

Bilim sohasi:

Ta'lim sohasi:

Ta'lim yo'nalishi:

- ✓ 200000 – Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
- ✓ 230000 - Iqtisod
- ✓ 5230900 – Buxgalteriya hisobi va audit
(tarmoq va sohalar bo'yicha)

FARG'ONA- 2024

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to‘g‘risida NIZOM” (hozirga qadar mazkur Nizomga bir necha bor o‘zgartirishlar kiritilgan bo‘lib, 2018-yil 7-noyabrdagi 26-sonli buyrug‘iga binoan so‘nggi o‘zgarish bo‘lgan)ga asosan ishlab chiqildi.

Mutaxassis chiqaruvchi kafedra Buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasi bo‘lib, dastur kafedraning 2024-yil 15-yanvardagi 6-yig‘ilishida muhokama qilingan hamda Iqtisodiyot fakultetning 2024-yil 26-yanvardagi Kengashida ma’qullangan. Universitet kengashining 2024-yil 30-yanvardagi 6-sonli yig‘ilishida tasdiqlangan.

Tuzuvchilar: A.Oripov – Buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasi mudiri, PhD
Z.Jumaqulov - Buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasi dotsenti, i.f.n.
A.Asraqulov – Buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasi katta o‘qituvchisi, PhD
D.Chilmatova – Buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasi katta o‘qituvchisi

Taqrizchilar: A.Mirzayev – Iqtisodiyot va servis kafedrasi mudiri, i.f.d., dotsent
A.Achilov – Moliya kafedrasi mudiri, PhD

KIRISH

Mazkur dastur 5230900 – Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoq va sohalar bo'yicha) yo'nalishi bitiruvchilarining to'rt yil mobaynida ixtisoslik fanlarini o'qib o'zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o'tkaziladigan Yakuniy Davlat Attestatsiyasi sinovlari bo'yicha ishlab chiqilgan.

2023/2024-o'quv yilida bitiruvchilarda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018-yil 25-avgustda 744-son bilan tasdiqlangan o'quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan o'tkaziladi.

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI O'TKAZILADIGAN FANLAR TARKIBI:

1. Iqtisodiyot nazariyasi (umumkasbiy fanlar)
2. Statistika (umumkasbiy fanlar)
3. Buxgalteriya hisobi (ixtisoslik fanlari)
4. Audit (ixtisoslik fanlari)
5. Byudjet hisobi (ixtisoslik fanlari)

1. "Iqtisodiyot nazariyasi" fanining mazmuni

Iqtisodiyot tushunchasi va turlari. Iqtisodiy faoliyatning mazmuni. Takror ishlab chiqarishning mazmuni va fazalari: ishlab chiqarish, taqsimot, ayirboshlash, iste'mol. Ehtiyojlarning mazmuni va ularning turkumlanishi. Ehtiyojlarning o'sib borishi qonuni. Iqtisodiy resurslarning mazmuni va turkumlanishi. Iqtisodiy resurslar va ehtiyojlarning qondirish darajasi o'rtasidagi bog'liqlik. Iqtisodiyot oldidagi muammolar.

Iqtisodiyotga oid bilimlarning shakllanishi va rivojlanishi. Qadimgi Sharq va G'arb xalqlaridagi iqtisodiy g'oyalar. Iqtisodiyot nazariyasining fan sifatida shakllanishidagi asosiy oqimlar: merkantilizm, fiziokratlar, ingliz klassik iqtisodiy maktabi, marksizm va marjinalizm. Hozirgi zamon iqtisodiyot nazariyasidagi asosiy oqimlar.

Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti to'g'risida turlicha yondashuvlar. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti. Iqtisodiy hodisa va jarayonlar. Moddiy va ma'naviy ne'matlarni ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash va iste'mol qilish jarayonidagi iqtisodiy munosabatlar.

Iqtisodiyot nazariyasi fanining vazifalari. Iqtisodiyot nazariyasining boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi. Iqtisodiyot nazariyasi - barcha iqtisodiy fanlarning uslubiy poydevori va davlat iqtisodiy siyosatining ilmiy asosi ekanligi. Hozirgi zamon iqtisodiy tafakkurining shakllanishida, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish muammolarini tahlil qilish va bilishda iqtisodiyot nazariyasi fanining roli. Iqtisodiyot nazariyasi fanining talaba-yoshlar ongida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda va milliy istiqlol g'oyasini singdirishdagi ahamiyati.

Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar. Iqtisodiy qonunlarning turkumlanishi.

Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni bilish usullari: iqtisodiy qonunlar, hodisalar va jarayonlarni ilmiy bilishning dialektik qoidalari, ilmiy abstraksiya, induksiya va deduksiya, tahlil va sintez, mantiqiylik va tarixiylikning birligi, ikki tomonlama yondashuv, empirik usul va farazlardan foydalanish. Mikro va makroiqtisodiy tahlil. Iqtisodiy tahlilda matematik, statistik va grafik usullardan foydalanish. Pozitiv va normativ usullar. Mamlakatimiz Prezidenti Sh.Mirziyoev ma'ruzalarini va O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasini o'rganishning ilmiy uslubiy ahamiyati.

Ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari. Ishlab chiqarishning ahamiyati to'g'risidagi turli maktab vakillarining fikr va qarashlari. Ishlab chiqarish omillari va ularning turkumlanishiga turlicha yondashuvlar. Ishlab chiqarish omillarining o'zaro bog'liqligi va bir-birining o'rnini bosishi.

Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni va uning iqtisodiy asoslari. Ishlab chiqarishning tarkibiy tuzilishi. Ishlab chiqarish jarayonining ikki tomoni. Qisqa va uzoq davrdagi ishlab chiqarish. Ishlab chiqarishning jamiyat hayotidagi ahamiyati. Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishning o'zaro bog'liqligi. Tovar va xizmatlar nafliligi va qiymatining yaratilishida ishlab chiqarish omillarining roli.

Ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalari. Yalpi ijtimoiy mahsulot – takroriy hisob. Oraliq mahsulot, pirovard mahsulot, qo'shilgan mahsulot, sof mahsulot. Zaruriy va qo'shimcha mahsulot. Qo'shimcha mahsulot normasi va massasi. Qo'shimcha mahsulotning zarurligi va ahamiyati. Ishlab chiqarish funktsiyasi. Umumiy, o'rtacha va so'nggi qo'shilgan mahsulot, ularni hisoblash tartibi. So'nggi qo'shilgan omil unumdorligi. Unumdorlikning pasayib borish qonuni.

Ishlab chiqarish imkoniyatlari tushunchasi. To'la bandlik. Ishlab chiqarish imkoniyatlari chegarasi. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chizig'i. Muqobil xarajatlar. FTT va ishlab chiqarish imkoniyatlari chegarasining kengayishi. O'zbekistonda 2017-2021 yillarda yuqori texnologiyali qayta ishlash tarmoqlarini, eng avvalo, mahalliy xomashyo resurslarini "chuqur qayta ishlash" asosida yuqori qo'shimcha qiymatli tayyor mahsulot ishlab chiqarishni jadal rivojlantirish.

Ishlab chiqarish samaradorligi. Iqtisodiy resurslarni tejash qonuni. Mehnat unumdorligi va unga ta'sir qiluvchi omillar. Samaradorlikni belgilovchi ko'rsatkichlar tizimi. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish omillari: FTTning evolyusion va revolyusion shakllari, mamlakatimizda iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish, modernizatsiyalash va diversifikatsiya qilish jarayonlarining davom ettirilishi. Mamlakatimiz Prezidenti Sh.Mirziyoev ma'ruzalarida va O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasida ishlab chiqarishni jadal rivojlantirishga alohida e'tibor berilishi va uning sabablari. Ishlab chiqarishni mahalliyashtirishni rag'batlantirish siyosati.

Ijtimoiy-iqtisodiyot taraqqiyot bosqichlarini bilishga turli xil yondashuvlar: tarixiy-formasion, madaniylashtirish (tsivilizatsiya) darajasi, texnika va texnologik darajasi, iqtisodiy tizimlar o'zgarishi jihatidan yondashuv. Jamiyatning ishlab chiqaruvchi kuchlari. Ishlab chiqarish munosabatlari. Ishlab chiqarish usuli. Ijtimoiy-iqtisodiy formasiya. Tsivilizatsiyaning tarixiy rivojlanish tiplari. Tsivilizatsiyalarning almashuvi nazariyasi. Ishlab chiqarishning texnologik usuli. Oddiy kooperatsiya, manufaktura va yirik mashinalashgan ishlab chiqarish. Industrlashishgacha bo'lgan jamiyat, industrlashgan jamiyat, yuqori industrlashgan (axborotlashgan) jamiyat.

Iqtisodiy tizim tushunchasi. Iqtisodiy tizim modellari: an'anaviy iqtisodiyot, ma'muriy-buyruqbozlik iqtisodiyoti, bozor iqtisodiyoti. Bozor iqtisodiyotining bosqichlari: erkin raqobatga asoslangan va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti. Mulkchilik munosabatlarining iqtisodiy mazmuni. Mulk ob'ekti va sub'ekti. Mulkchilikning iqtisodiy va huquqiy jihatlari. Mulk shakllarining tasniflanishi. Davlat mulki, jamoa mulki, shaxsiy mulk, xususiy mulk va aralash mulk.

Iqtisodiyotni isloh qilishda mulkchilikning o'rni. Mulkchilik shakllarini o'zgartirish usullari: milliyashtirish, davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish. Davlat mulkini xususiylashtirishning usullari.

Iqtisodiyotni isloh qilishda mulkchilikning o'rni. Mulkchilik shakllarini o'zgartirish usullari: milliyashtirish, davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish. Davlat mulkini xususiylashtirishning usullari. O'zbekiston Respublikasida mulkchilikni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish jarayonini amalga oshirish bosqichlari.

2017-2021 yillarda davlat mulkini xususiylashtirishni yanada kengaytirish va uning tartib-taomillarini soddalashtirish, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning ustav jamg'armalarida davlat ishtirokini kamaytirish, davlat mulki xususiylashtirilgan ob'ektlar bazasida xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, xususiy mulk huquqi va kafolatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlash.

Ijtimoiy xo‘jalik shakllari. Natural va tovar ishlab chiqarishning belgilari va farqlari. Tovar ishlab chiqarishning vujudga kelishi va rivojlanishi sabablari. Turli iqtisodiy maktab vakillarining natural va tovar ishlab chiqarish to‘g‘risidagi nazariyalari.

Tovar va uning xususiyatlari. Tovarining nafilligi va ayirboshlanish qobiliyati (qiymati). Tovar qiymatining miqdori. Individual va ijtimoiy zaruriy nafillik. Individual va ijtimoiy-zaruriy mehnat sarflari. Ijtimoiy-zaruriy ish vaqti. Mehnatning ikki yoqlama tavsifi: aniq mehnat va abstrakt mehnat. Mehnat unumdorligi va intensivligining tovar qiymati miqdoriga ta'siri.

Qiymatning mehnat nazariyasi. Qiymat qonuni. Tovar qiymati va narxining o‘zaro farqlanish shart-sharoitlari. Keyingi qo‘shilgan miqdor nafilligi nazariyasi. Umumiy va aniq nafillik. Nafillikning pasayib borishi. Qiymatning mehnat nazariyasi va keyingi qo‘shilgan miqdor nafilligi nazariyasining o‘zaro aloqasi hamda bir-birini to‘ldirishi. Qiymat paradoksi.

Pulning kelib chiqishi va mazmuni. Pulning rasionalistik va evolyusion kontsepsiyalari. Qiymat shakllari. Pul to‘g‘risidagi metallistik, nominalistik va miqdoriy nazariyalar. Pulning asosiy vazifalari: qiymat o‘lchovi, muomala vositasi, jamg‘arish vositasi, to‘lov vositasi. Narxlar o‘lchovi (masshtabi). Hozirgi zamon pulining tabiati va mazmuni. Oltin va qog‘oz pullarning o‘zaro bog‘liqligi. Naqd va kredit pullarning xususiyatlari.

O‘zbekistonda milliy valyuta – so‘mning muomalaga kiritilishi bosqichlari va ularning ahamiyati. Milliy valyuta barqarorligini oshirish vazifalarini hal etish borasidagi dasturlar.

Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning rivojlanishi. Bozor iqtisodiyotining sub'ektlari: uy xo‘jaliklari, tadbirkorlik sektori, davlat sektori va bank. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor tizimining o‘z-o‘zini tartibga soluvchi mexanizmi. Klassik va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti, ularning umumiy tomonlari va farqlari. Zamonaviy bozor xo‘jaligi modellari.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida doimiy muammolarni hal qilish va resurslardan samarali foydalanish yo‘llari.

Bozor iqtisodiyotining afzalliklari. Resurslarni taqsimlashning samaradorligi. Iqtisodiy faoliyat va tanlov erkinligi. Iqtisodiy sub'ektlar harakatining ta'minlanishi. Bozor iqtisodiyotining boshqa ijobiy jihatlari. Bozor iqtisodiyotining asosiy ziddiyatlari va salbiy jihatlari.

"Bozor" va "bozor iqtisodiyoti" tushunchalarining o‘zaro farqlanishi. Bozorning mazmuni va asosiy belgilari. Bozor mexanizmi. Bozorning ob'ektlari va sub'ektlari. Bozorning vazifalari. Bozorning turkumlanishi. Resurslar, mahsulotlar va daromadlarning doiraviy aylanishi.

Bozor infratuzilmasi. Bozor infratuzilmasi muassasalarini guruhlash yo‘nalishlari. Bozor infratuzilmasi tarkibi.

Bozor iqtisodiyotiga o‘tish davrining mazmuni. Bozor iqtisodiyotiga o‘tish – barcha mamlakatlarga xos umumiy jarayon. Bozor iqtisodiyotiga o‘tish yo‘llari. Bozor iqtisodiyotiga o‘tishning revolyusion va evolyusion shakllari. Ma'muriy-buyruqbozlikka asoslangan iqtisodiyotdan bozor iqtisodiyotiga o‘tishning xususiyatlari. O‘tish davrida bozor iqtisodiyotini shakllantirishning asosiy yo‘nalishlari.

O‘tish davri iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor iqtisodiyotiga o‘tishning milliy modellari. Mamlakatimiz Birinchi Prezidenti I.Karimovning bevosita rahbarligida ishlab chiqilgan bozor iqtisodiyotiga o‘tishning "o‘zbek modeli", uning tamoyillari va xususiyatlari. O‘zbek modelida hozirgi davrdagi jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozining salbiy ta'sirlaridan himoya vositasining mujassamlashganligi. O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tishning bosqichlari.

Iqtisodiy islohotlarning mazmuni. O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish kontsepsiyasi va strategiyasi hamda asosiy yo‘nalishlari. Iqtisodiy islohotlarning bosqichlari va ularning vazifalari. O‘zbekistonda islohotlarni chuqurlashtirish va iqtisodiyotni erkinlashtirishning asosiy yo‘nalishlari.

Mamlakatni modernizatsiyalash jarayonining mazmuni va uning bozor iqtisodiyotiga o‘tishni ta'minlashdagi roli. Modernizatsiyalash jarayonining tamoyillari, asosiy belgi va tarkibiy qismlari. Hozirgi davrda O‘zbekistonda modernizatsiyalash jarayonlarining asosiy yo‘nalishlari. 2017-2021 yillarda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlari.

Talab tushunchasi. Individual talab va bozor talabi. Talab qonuni. Giffen samarasi. Talab egri chizig'i. Talab miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: iste'molchi didi, bozordagi iste'molchilar soni, ularning pul daromadi, o'rnini bosuvchi tovarlar narxi, kelajakda narx va daromadlarning o'zgarishi ehtimoli. Oliy va past toifali tovarlar. Engel qonuni. Engel egri chizig'i.

Taklif tushunchasi. Taklif qonuni. Taklif egri chizig'i. Taklif miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: resurslar narxi, ishlab chiqarish texnologiyasi, soliqlar va subsidiyalar, boshqa tovarlar narxi, narx o'zgarishining kutilishi, ishlab chiqaruvchilar soni. Iqtisodiy resurslarga talab va taklifning xususiyatlari.

Talab va taklif miqdorlarining mos kelishi. Qisqa va uzoq davrlarda talabning o'zgarishi. Bozor muvozanati. Xususiy va umumiy muvozanatlik. Talab va taklif egiluvchanligi va ularni belgilab beruvchi omillar.

Iste'molchi hatti-harakati nazariyasi. Iste'molchining afzal ko'rishi. Naflilik funktsiyasi. So'nggi qo'shilgan naflilik. Naflilikni maksimallashtirish qoidasi. Iste'molchining muvozanatli holati. Befarqlik egri chizig'i. Befarqlik kartasi. Iste'molchi byudjetining cheklanganligi. Byudjet chizig'i. Narx va daromadlar o'zgarishining iste'molchi tanloviga ta'siri.

Raqobat vujudga kelishi to'g'risidagi turli nazariyalar. Raqobatning mohiyati va ob'ektiv asoslari. Raqobat mazmuniga turli tomondan yondashuv. Raqobatning vazifalari. Raqobatning turlari: tarmoq ichidagi va tarmoqlararo raqobat. Raqobat shakllari: sof raqobat, monopolistik raqobat, oligopoliya va sof monopoliya. Raqobatlashish usullari: narx vositasidagi va narxsiz raqobat, g'irrom va halol raqobat. Demping narxlarni qo'llash. Raqobat kurashining zamonaviy shakllari: mahsulot sifatini oshirish, mahsulotni yangilash, xizmat sifati, reklama, servis, marketing va h.k.

Monopoliyaning mohiyati va uning vujudga kelish sabablari. Ishlab chiqarish va kapitalning to'planishi va markazlashuvi. Monopoliyalarning turlari: sof monopoliya, oligopoliya, monopsoniya. Tabiiy monopoliyalar. Legal va sun'iy monopoliyalar. Lerner koeffitsienti. Monopolistik birlashmalar shakllari. Monopoliyalarning afzalliklari va ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari. Shumpeter gipotezasi. Davlatning monopoliyaga qarshi tadbirlari. Rivojlangan mamlakatlarda monopoliyaga qarshi siyosat borasidagi tajribalar. Monopoliyaga qarshi Qonunchilik.

O'zbekistonda raqobat muhitini shakllantirish borasidagi chora-tadbirlar. Mamlakatimizda raqobat muhitini kuchaytirishning zarurligi va yo'nalishlari. Monopoliyaga qarshi qonunchilikning shakllanishi. Monopolistik korxonalarni tartibga solish usullari. Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar. Mamlakatimizda 2017-2021 yillarda iqtisodiyot tarmoqlari uchun samarali raqobatbardosh muhitni shakllantirish hamda mahsulot va xizmatlar bozorida monopoliyani bosqichma-bosqich kamaytirish.

Narxning mazmuni va uning ob'ektiv asoslari. Narx to'g'risidagi turli nazariyalar. Tovardagi ikki xil xususiyatlarning narxlardagi ifodasi. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narxning vazifalari.

Narx turlari: ulgurji va chakana narxlar. Nufuzli, demping va dotasiyalangan narxlar. Shartnomaviy, erkin va tartibga solinuvchi narxlar. Hududiy, milliy va jahon bozori narxlari. Narx diapazoni. Narx pariteti.

Narx tashkil topishining bozor mexanizmi. Mukammal raqobat sharoitida narxning shakllanish xususiyatlari. Sotuvchi va xaridor narxlari. Monopoliya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy taklif bo'yicha narx o'zgarishi. Monopsoniya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy talab bo'yicha narxning o'zgarishi. Oligopoliya sharoitida narxning shakllanishi. "Ergashish" va "inkor etish" holatlari. Narx bo'yicha etakchilik.

Narx siyosati va uning O'zbekistonda amalga oshirilish xususiyatlari. Narxlarni erkinlashtirish yo'llari va bosqichlari.

Tadbirkorlik faoliyati nazariyasining rivojlanish bosqichlari. Tadbirkorlik faoliyatining mazmuni va rivojlanish shart-sharoitlari.

Tadbirkorlik faoliyatining shakllari: davlat, jamoa, xususiy, aralash va boshqa shakllar bo'g'ini. Korxonalar faoliyatining tashkil qilinishi. Aktsiyadorlik jamiyati va aktsiyadorlik

kapitali. Aktsiya va uning turlari. Aktsiya kursi. Dividend va ta'sischi foydasi. Nazorat paketi. Obligatsiyalar. Marketing, uning maqsadi, vazifalari va tamoyillari. Menejment – korxonalarni boshqarish tizimi sifatida. Menejmentning asosiy maqsadi va vazifalari.

O'zbekistonda kichik va oilaviy biznes hamda xususiy tadbirkorlikning yanada erkinlashtirilishi, rag'batlantirilishi va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Hozirgi davrda xususiy tadbirkorlik va kichik biznes rivoji yo'lidagi barcha to'siq va cheklolarni bartaraf etish, unga to'liq erkinlik berish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni keng rivojlantirish uchun qulay ishbilarmonlik muhitini yaratilishi.

Tadbirkorlik kapitalining mohiyati. Tadbirkorlik kapitali va uning harakatidagi ikki tomonlama xususiyatning namoyon bo'lishi. Tadbirkorlik kapitalining funktsional shakllari: pul, unumli kapital va tovar. Kapitalning harakat bosqichlari. Tadbirkorlik kapitali turli shakllarining doiraviy aylanishi.

Tadbirkorlik kapitalining aylanishi. Asosiy va aylanma kapital, ularning farqli belgilari. Kapitalning aylanish vaqti va tezligi. Asosiy kapitalni takror ishlab chiqarish: jismoniy, ma'naviy va iqtisodiy eskirishi va qayta tiklanishi. Amortizasiya va uning normasi. Jadallashgan amortizasiya. Asosiy va aylanma kapitaldan foydalanish samaradorligi va uning ko'rsatkichlari. Asosiy kapitaldan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari. Tadbirkorlik kapitalini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan qonunlar, farmonlar, qarorlar va davlat dasturlarining amalga oshirilishi.

Ishlab chiqarish xarajatlarini tadqiq etishdagi yondashuvlar. Ijtimoiy ishlab chiqarish xarajatlari. Korxona ishlab chiqarish xarajatlari. Ishlab chiqarish xarajatlarining mazmuni, tarkibi va turlari. Bevosita ishlab chiqarish xarajatlari va muomala xarajatlari. Ichki va tashqi xarajatlar. Doimiy va o'zgaruvchi xarajatlar. O'rtacha va umumiy xarajatlar. So'nggi qo'shilgan xarajatlar tushunchasi. Xarajatlarni minimallashtirish qoidasi.

Qisqa va uzoq muddatli davrda ishlab chiqarish xarajatlari. Natijalar o'zgarishiga unumdorlik pasayib borishi qonunining ta'siri. Ishlab chiqarish miqyosining ijobiy samarasi. Tannarx.

Korxona (firma)ning pul tushumlari va foydasi. Xarajatlar va daromadlar egri chizig'i. Zarar ko'rmaslik nuqtasi. Umumiy foyda. Foyda miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Mahsulot qiymati tarkibi. Yalpi foydaning taqsimlanishi. Iqtisodiy foyda va buxgalteriya foydasining farqlanishi. Me'yordagi foyda. Sof foyda. Foyda normasi va massasi hamda ularni hisoblash. Foyda normasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.

Korxonalarining bankrot bo'lishi (sinishi) va sanasiya qilinishi. Korxonalar foydasini maksimallashtirish sharti va uni ko'paytirish yo'llari.

Foyda miqdorini ko'paytirishda moddiy resurslarni tejashning ahamiyati. Iqtisodiyotni rivojlantirishning 2017-2021 yillarga mo'ljallangan harakatlar strategiyasi va uning ustuvor yo'nalishlarida belgilangan mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish hamda mahsulotlari samaradorligini oshirish bo'yicha belgilangan asosiy vazifalar.

Yaratilgan mahsulot va daromadlarning taqsimlanish tamoyillari. "Ishlab chiqarishning uch omili", qo'shilgan omil unumdorligi va boshqa nazariyalar. Mazkur nazariyalarning kamchiliklari. Yaratilgan mahsulotni taqsimlashning asosiy yo'nalishlari.

Ish haqi to'g'risida turlicha nazariyalar. Ish haqining iqtisodiy mazmuni. Nominal va Real ish haqi. Real ish haqining darajasi va o'zgarishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Ish haqining tabaqalanishi. Ish haqini tashkil qilish shakllari va tizimlari. Tarif tizimi. Minimal ish haqi.

Mehnat munosabatlari. Mehnat shartnomalari. Kasaba uyushmalarining tadbirkorlar va davlat bilan o'zaro munosabatlari. Kasaba uyushmalarining ish haqi darajasini oshirish yo'llari. Ishchi kuchi talabi va taklifini o'zgartirish. Jamoa shartnomalari va ijtimoiy sug'urta tizimi. Ochiq va yopiq turdagi kasaba uyushmalarining ish haqi darajasiga ta'siri. Mehnat munosabatlarini tartibga solishda davlatning roli.

Davlatning ish haqi siyosati. Respublikada mehnatni rag'batlantirish, ish haqini ko'paytirish va aholi daromadlari o'sishini ta'minlashga qaratilgan siyosatni amalga oshirilishi.

2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishda belgilangan ish haqi, pensiya, stipendiya va ijtimoiy nafaqalar hajmini izchil oshirish.

Agrar munosabatlar va ularning bozor tizimidagi xususiyatlari. Yerning resurs sifatidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yerning tabiiy va iqtisodiy unumdorligi. Qishloq xo'jaligida takror ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlari. Yer – mulkchilik va xo'jalik yuritish ob'ekti. Yerga egalik va yerdan foydalanish huquqi.

Yer rentasi mazmuniga bo'lgan turli xil yondashuvlar va yer rentasining tarixiy shakllari. Yer rentasining mazmuni va turlari: differentsial renta, absolyut renta, monopol renta, undirma sanoat va qurilish uchastkalaridan olinadigan renta. Ijara haqi. Yerning narxi va uni belgilovchi omillar.

Agrosanoat integrasiyasi. Agrobiznes va uning turlari. Dehqon va fermer xo'jaliklari. Agrofirma, agrosanoat kombinati.

O'zbekistonda agrar islohotlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari. O'zbekistonda erga mulkchilik munosabatlari. Yerlarning meliorativ holatini yaxshilash choralari. Tomorqa xo'jaliklarining kengaytirilishi. Qishloq xo'jalik ishlab chiqarishi tarkibiy tuzilishini takomillashtirish. 2017-2021 yillarda qishloq joylarda ishlab chiqarishni modernizatsiyalash va ijtimoiy infratuzilmani jadal rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining e'lon qilinishi va milliy iqtisodiyotning shakllanishi. Milliy iqtisodiyotning mazmuni va uning tuzilishi. Makroiqtisodiyot. Makroiqtisodiy tahlil va uning vazifalari. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar.

Ijtimoiy takror ishlab chiqarish. Milliy mahsulotning iqtisodiy mazmuni va uning harakat shakllari. Yalpi milliy mahsulot va yalpi ichki mahsulot. Nominal va Real yalpi ichki mahsulot. Narx indeksi. Yalpi ichki mahsulotning tarkibiy tuzilishi. Sof milliy mahsulot, milliy daromad va shaxsiy daromad. Xufyona iqtisodiyot, uning o'lchamlari va namoyon bo'lish shakllari. Milliy mahsulot (YAIM)ni ko'paytirish omillari va yo'llari.

Milliy hisoblar tizimi. YaIMni hisoblashga qo'shilgan qiymatlar bo'yicha yondashuv. YaIMni hisoblashga sarf-xarajatlar bo'yicha yondashuv. Uy xo'jaliklarining iste'mol sarflari. Investision sarflar. Davlat sarflari. Chet elliklarning sarflari. YaIMni hisoblashga daromadlar bo'yicha yondashuv.

O'zbekiston iqtisodiyoti etakchi tarmoqlarini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik yangilashni jadallashtirish va uning ko'lamini kengaytirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash milliy mahsulotni ko'paytirishning ustivor yo'nalishi sifatida.

Yalpi talab tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi talab egri chizig'i. Yalpi talab miqdoriga ta'sir etuvchi omillar: iste'mol sarflaridagi o'zgarishlar, investision sarflar, davlat sarflari, sof eksportdagi o'zgarishlar.

Yalpi taklif tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi taklif egri chizig'i. Yalpi taklif egri chizig'idagi yotiq, oraliq va tik kesmalar. Yalpi taklif miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: resurslar narxining o'zgarishi, samaradorlikning o'zgarishi, huquqiy me'yorlarning o'zgarishi.

Yalpi talab va yalpi taklif o'rtasidagi muvozanat va uning o'zgarishi. AD-AS modeli. Yalpi talab va yalpi taklif egri chiziqlarining kesishishi. Xrapovik samarasi. Milliy bozorning to'yinganlik darajasi. Taqchilikning iqtisodiy tabiati va uni bartaraf qilish yo'llari.

Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi davom etib turgan va ayrim mamlakatlar o'rtasida ziddiyat kuchaygan hozirgi sharoitda yalpi talabning qisqarishi. Yalpi talabning oshishini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari.

Iste'molning mazmuni va uning turlari. Iste'mol fondi va iste'mol sarflari. Jamg'arma va uning maqsadi. Iste'mol va jamg'arma o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Iste'mol va jamg'arma darajasini belgilovchi omillar. Iste'mol va jamg'arma funktsiyasi. Iste'mol va jamg'arma hajmiga daromaddan tashqari ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Iste'mol va jamg'armaga moyillik, o'rtacha moyillik, keyingi qo'shilgan moyillik hamda ularni aniqlash.

Jamg'arishning mazmuni va uning manbalari. Ishlab chiqarish va noishlab chiqarish maqsadidagi jamg'arish. Jamg'arish normasi. Nominal va Real jamg'arish.

Investisiyalarning mazmuni va vazifalari. Investisiyalarning manbalari va tuzilishi. Investisiyalarga sarflar darajasini belgilovchi omillar. Yalpi va sof investisiyalar. Yalpi investisiya va amortizasiya nisbati o'zgarishining iqtisodiyotga ta'siri. Investisiya funktsiyasi.

Jamg'arma va investisiya o'rtasidagi nisbat. Jamg'arma va investisiya o'rtasidagi muvozanatning klassik va keynscha modellari, ular o'rtasidagi farqlar.

O'zbekistonda investision faoliyatni ta'minlash va uning shart-sharoitlari. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda ichki investisiya manbalarni safarbar etish va chet el investisiyalarini jalb qilishning ahamiyati. Tarkibiy o'zgarishlarni izchil amalga oshirishda qulay investisiya muhitining yaratilishi va takomillashtirilishi. 2017-2021 yillarda ishlab chiqarishni modernizasiya qilish, texnik va texnologik jihatdan yangilash, transport-kommunikasiya va ijtimoiy infratuzilma loyihalarini amalga oshirishga qaratilgan faol investisiya siyosatini olib borish.

Iqtisodiy taraqqiyotning mazmuni va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy taraqqiyotning iqtisodiy o'sishdan farqli jihatlari. Iqtisodiy taraqqiyotning ekstensiv va intensiv turlari. Iqtisodiy o'sish nazariyalari, kontsepsiya va modellari. Iqtisodiy o'sishning keynscha va neokeynscha modellari. Kobb-Duglas modelining mazmuni. R.Xarrod va E.Domar modellari. V.Leontevning "xarajatlar-natijalar" modeli. "Nol darajadagi iqtisodiy o'sish" kontsepsiyasi.

Iqtisodiy o'sishning mazmuni, mezonlari va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy o'sish sur'ati. "70 miqdori qoidasi". Iqtisodiy o'sishning alohida tomonlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar.

Iqtisodiy o'sishning omillari. Keyingi ko'shilgan ishlab chiqarish omillari unumdorligi ko'rsatkichlari. Real mahsulot o'sishini aniqlab beruvchi omillar.

Milliy boylik va uning tarkibiy qismlari. Moddiy-buyumlashgan, nomoddiy (intellektual) va tabiiy boylik.

Mamlakatning iqtisodiy salohiyati. O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish va iqtisodiy o'sish muammolari. Iqtisodiy o'sish samaradorligini ta'minlashda tabiiy, moddiy va moliyaviy resurslardan tejab-tergab foydalanishning ahamiyati.

Iqtisodiy muvozanat tushunchasi. Umumiqtisodiy va xususiy muvozanatlik. Turg'un va muttasil rivojlanib boruvchi muvozanatlik. Iqtisodiy muvozanatlilik darajasini aniqlash usullari. Iqtisodiy muvozanatning amal qilish tamoyillari va namoyon bo'lish shakllari.

Iqtisodiy mutanosiblik va uning turlari. Mutanosibliklarning tasniflanishi. Mutanosibliklarni ta'minlash orqali milliy iqtisodiyotning muvozanatli rivojlantirilishi.

O'zbekistonda iqtisodiyotning tarkibiy o'zgartirish, diversifikasiyalash modernizasiyalash asosida mutanosibli rivojlantirilishi. Makroiqtisodiy barqarorlashtirish siyosatining amalga oshirilishi. Harakatlar strategiyasi bo'yicha milliy iqtisodiyotning mutanosibligi va barqarorligini ta'minlash, uning tarkibida sanoat, xizmat ko'rsatish sohasi, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ulushini ko'paytirish.

Iqtisodiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar va ularning namoyon bo'lish shakllari. Iqtisodiyotning tsikli rivojlanishi. Iqtisodiy tsikl fazalari. Tsiklik tebranishlar.

Iqtisodiy tsikl nazariyalari. Eksternal va Internal nazariyalar. Sof monetar nazariya. Etarlicha iste'mol qilmaslik nazariyasi. Jamg'arish nazariyasi. Psixologik nazariya. Iqtisodiy tsikl turlari.

Iqtisodiy inqirozning mazmuni, sabablari va turlari. Pul-kredit sohasidagi inqiroz, valyuta inqirozi, birja inqirozi, ekologik inqiroz, tarmoqlar inqirozi, tarkibiy inqiroz, agrar inqiroz. Davriy, oraliq, nomuntazam inqirozlar. Ortiqcha ishlab chiqarish va taqchil ishlab chiqarish inqirozlari.

2008 yilda kelib chiqqan jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining mohiyati, kelib chiqish sabablari va salbiy oqibatlari. Rivojlangan mamlakatlarning jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozidan chiqish borasidagi chora-tadbirlari. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri hamda uning oqibatlarini oldini olish va yumshatishga asos bo'lgan omillar.

Ishchi kuchining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni. Ishchi kuchining takror ishlab chiqarilishi. Ishchi kuchining miqdor va sifat jihatdan aniqlanishi. FTTning ishchi kuchini sifat jihatdan

takomillashuviga ta'siri. Nufus qonuni. Aholining tabiiy o'sishi. Ishchi kuchi migrasiyasi va uning shakllari.

Ishchi kuchi bozori. Ishchi kuchiga talab va taklif hamda uni aniqlovchi omillar. Ishchi kuchining nafilligi va qiymati. Ishchi kuchi bozorining ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari. Fillips egri chizig'i. Ishchi kuchining ayrim sohalardan bo'shashi va uni qayta taqsimlashning bozor mexanizmi.

Ishchi kuchi bandligi to'g'risida turli xil nazariyalar. Neoklassik, keynscha, monetaristik, institusional-sosiologik maktab kontsepsiyalari. Shartnomaga asoslangan bandlik nazariyasi. Bandlik modellari. Moslashuvchan ishchi kuchi bozori kontsepsiyasi.

Ishsizlik va uning turlari. Friksion, tarkibiy va tsiklik ishsizlik. Institusional, texnologik, hududiy, yashirin, turg'un ishsizlik. Ishsizlikning tabiiy darajasi. Ishsizlik darajasi va uni aniqlash. Ishsizlikning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari. A.Ouken qonuni. Ishsizlik va inflyasiyaning o'zaro bog'liqligi.

O'zbekistonda 2017-2021 yillarda ishchi kuchi bandligini ta'minlash, ishsizlik darajasini kamaytirish, ishchi kuchi bozori mutanosibligi va infratuzilmasini rivojlantirish borasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari.

Moliyaning mazmuni va ahamiyati. Moliyaviy munosabatlarning ob'ektlari va sub'ektlari. Moliyaning vazifalari. Moliya tizimi va uning bo'g'inlari. Davlat byudjeti va uning moliyaviy resurslarni shakllantirishdagi ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining tuzilishi.

Davlat byudjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi hamda ularning egri chizig'i. Byudjet taqchilligi va davlat qarzlari, ularning iqtisodiyotga ta'siri. Davlat ichki qarzi. Davlat krediti. Davlat tashqi qarzi. 2017-2021 yillarda O'zbekistonda davlat byudjetining barcha darajalarida mutanosiblikni ta'minlash.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida soliqlar va uning vazifalari. Soliq solish tamoyillari. Soliq imtiyozlari. Soliqlarning turkumlanishi. Laffer egri chizig'i. Soliq yuki va uning darajasini aniqlash. Soliq yukining taqsimlanishi. Moliyaviy siyosat. Fiskal (soliq-byudjet) siyosat.

O'zbekistonda soliq yukini kamaytirish va soliqqa tortish tizimini soddalashtirish hamda unifikasiya qilish.

Pul muomalasi. Pul tizimi va uning tarkibiy qismlari. Muomala uchun zarur bo'lgan pul miqdorini aniqlash va unga ta'sir etuvchi omillar. Pul muomalasi qonunlari. Pulning aylanish tezligi. Pul miqdorini aniqlashga turlicha yondashuvlar. $MV=PQ$ tenglamasining amal qilishi. Pul agregatlari. Pul bozorida talab va taklif. Pul taklifi va uning multiplikatori.

Inflyasiya va uning kelib chikish sabablari. Inflyasiya darajasi va sur'ati. Talab va taklif inflyasiyasi. Inflyasiya turlari: o'rmlab boruvchi, jadal va giperinflyasiya. Inflyasiyaning ijtimoiy-iqtisodiy okibatlari. Davlatning inflyasiyaga karshi siyosati.

Kreditning mohiyati, vazifalari va turlari. Kredit munosabatlarining ob'ektlari va sub'ektlari. Kredit resurslarining manbalari. Kredit berish tamoyillari. Foiz stavkasi va uning darajasini aniqlovchi omillar. Kredit-pul tizimini davlat tomonidan tartibga solish.

Banklarning iqtisodiy mazmuni. Bank tizimi. Markaziy bank va uning vazifalari. Tijorat bankpari va ularning vazifalari. Bank operatsiyalari va bank foydasining hosil bo'lishi. Bank tizimining takomillashtirilishi. IS-LM modelida byudjet-soliq va pul kredit siyosati.

O'zbekistonda milliy valyutani mustahkamlash siyosatining amalga oshirilishi. So'mning xarid quvvatini oshirib borish va barqarorligini ta'minlash. Inflyasiyaga qarshi aniq o'ylangan siyosat o'tkazish. Pul miqdorining o'sishini tovarlar va xizmatlar miqdorining tegishli darajada o'sishi bilan bog'lab olib borish. Milliy valyuta almashuv kursining barqarorligiga erishish. 2017-2021 yillarda ilg'or xalqaro tajribada qo'llaniladigan instrumentlardan foydalangan holda pul-kredit siyosatini yanada takomillashtirish, shuningdek valyutani tartibga solishda zamonaviy bozor mexanizmlarini bosqichma-bosqich joriy etish, milliy valyutaning barqarorligini ta'minlash.

Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati va zarurligi. Iqtisodiyotni tartibga solishning klassik, monetaristik, keynscha nazariyalari.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi. Davlatning iqtisodiy o'rni va vazifalari: bozor munosabatlari qatnashchilarini huquqiy himoyalash, raqobatchilik muhitini vujudga keltirish; resurslar, mahsulotlar va daromadlarni qayta taqsimlash; iqtisodiyotning va pul muomalasining barqarorligini ta'minlash; tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish. Fan - texnika taraqqiyoti, tarkibiy, ijtimoiy va mintaqaviy siyosatni amalga oshirishda davlatning o'rni.

Davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi bevosita va bilvosita usullari. Iqtisodiyotning davlat sektori va uning chegaralari. Davlat buyurtmalari va davlat xaridlari. Iqtisodiyotni bevosita tartibga solishning ma'muriy vositalari. Iste'molchi va ishlab chiqaruvchi ortiqchaligi. Pul-kredit siyosati. Monetar siyosat. Byudjet siyosati. Davlat iqtisodiy dasturlari. Tashqi iqtisodiy usullari.

Hozirgi sharoitda davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi rolga qarashlarning o'zgarishi. O'zbekistonda 2017-2021 yillarda mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini tartibga solishda davlat ishtirokini kamaytirish, davlat boshqaruvi tizimini markazlashtirishdan chiqarish va demokratlashtirish, davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish, nodavlat, jamoat tashkilotlari va joylardagi o'zini o'zi boshqarish organlarining rolini oshirish vazifalari.

Aholi daromadlari, ularning turlari va shakllanish manbalari. Nominal va Real daromad. Daromadlarning tabaqalanish sabablari va omillari. Turmush darajasi va sifati. Turmush darajasi va qashshoqlikning ko'rsatkichlari. Oila byudjeti: daromadlar va xarajatlar tarkibi. Farovonlikning eng quyi chegarasi. Turmush tarzi. Yashash minimumi. Iste'molchi savatchasi.

Daromadlar tengsizligi va uning darajasini aniqlash. Lorents egri chizig'i. Ditsel va jini koeffisientlari. Kuznes gipotezasi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlar tengsizligini keltirib chiqaruvchi umumiy omillar.

Daromadlarni davlat tomonidan qayta taqsimlash g'oyasi, maqsadi va dastaklari. Ijtimoiy to'lovlar. Ijtimoiy siyosat. O'zbekistonda bozor iqtisodiyoti sharoitida aholini ijtimoiy himoyalashning asosiy yo'nalishlari. Ichki iste'mol bozorini himoya qilish. Aholining kam ta'minlangan tabaqalarini ijtimoiy himoyalash va qo'llab-quvvatlash. Aholining Real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirish, kam ta'minlangan oilalar sonini va aholining daromadlari bo'yicha farqlanish darajasini yanada kamaytirish.

Jahon xo'jaligining tashkil topishi, bosqichlari va asosiy belgilari. Jahon xo'jaligi sub'ektlari. Jahon mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. Ishlab chiqarishning baynalmilallashuvi. Xalqaro mehnat taqsimoti. Iqtisodiy o'zaro bog'liklikning o'sishi va bevosita xalqaro ishlab chiqarishning shakllanishi. Iqtisodiyotning baynalmilallashuvida FTT va transmilliy kapitalning o'rni.

Globallashuv jarayonining mohiyati va asosiy yo'nalishlari. Jahon xo'jaligi globallashuvi jarayonlarining ziddiyatli tomonlari. Turli mamlakatlardagi iqtisodiy rivojlanishning bir tekisda bormasligi. Boy va qashshoq mamlakatlar o'rtasidagi farqning kuchayishi. Ekologik halokat tahdidlarining kuchayib borishi. Turli mamlakatlarda aholi soni o'zgarishining farqlanishi. Hozirgi davrdagi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining vujudga kelishiga globallashuv jarayonlarining ta'siri.

Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning mazmuni va shakllari. Kapitalning xalqaro harakati. Ishchi kuchining xalqaro migrasiyasi. Fan-texnika yutuqlarining xalqaro ayirboshlanishi. Jahon infratuzilmasining rivojlanishi.

Jahon xo'jaligi aloqalarini xalqaro tartibga solish. Moliya, valyuta va kredit, jahon savdosi sohalaridagi tartibga soluvchi tuzilmalar.

O'zbekistonda 2017-2021 yillarda chuqur o'ylangan, o'zaro manfaatli va amaliy tashqi siyosat sohasidagi ustuvor yo'nalishlar, davlat mustaqilligi, suverenitetini mustahkamlash, mamlakatning xalqaro munosabatlarning teng huquqli sub'ekti sifatidagi o'rni va rolini oshirish, rivojlangan demokratik davlatlar qatoriga kirish, O'zbekistonning yon-atrofida xavfsizlik, barqarorlik va ahil ko'shnichilik muhitini shakllantirish.

Xalqaro iqtisodiy integrasiya jarayonlari to'g'risidagi turlicha nazariyalar va ularning asosiy yo'nalishlari. Xalqaro iqtisodiy integrasiyaning mazmuni. Xalqaro iqtisodiy

integrasiyaning asosiy shakllari. Xalqaro iqtisodiy integrasiya jarayonini taqozo qiluvchi omillar. Jahondagi asosiy integrasion guruhlarining amal qilish xususiyatlari. Ochiq iqtisodiyot va uning o'ziga xos belgilari.

Davlatlararo iqtisodiy integrasiyaning rivojlanishidagi shart-sharoitlar. Turli mintaqalardagi asosiy integrasion guruhlar. Evropa Ittifoqi (EI), Erkin savdo to'g'risida Shimoliy Amerika bitimi (NAFTA), Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari assosiasiyasi (ASEAN), mustaqil davlatlar Hamdo'stligi (MDH).

O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga qo'shilishining shart-sharoitlari. Respublikaning jahon xo'jaligiga integrasiyalashuvining global, transkontinental, mintaqalararo, mintaqaviy darajalari. O'zbekiston tashqi iqtisodiy faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

O'zbekistonning turli mamlakatlar bilan o'zaro manfaatli ikki tomonlama hamkorlik aloqalarining kuchayib borishi, mamlakatimizda ochiq industrial iqtisodiy hududlarning rivojlanishi. O'zbekistonning yaqin qo'shni mamlakatlar bilan iqtisodiy hamkorligining kuchayishi.

Xalqaro savdo to'g'risidagi turli xil nazariyalar. Mutlaq ustunlik va qiyosiy ustunlik nazariyalari. Xeksher-olin-Samuelson modeli. Ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi. Ishchi kuchi malakasi modeli. Muqobil xarajatlar modeli. Tovarning hayotiy tsikli nazariyasi.

Xalqaro savdoning mazmuni. Eksport va import, ular o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Taqqoslama eksport ixtisoslashuvi koeffitsienti. Eksport kvotasi. Eksport va import multiplikatori. Eksport va import hajmi o'zgarishining yalpi milliy ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Xalqaro savdoning xususiyatlari. Proteksionizm va erkin savdo siyosatlari. Eksportni rag'batlantirish usullari.

To'lov balansi va uning tarkibi. Tashqi savdo balansi. Absorbtsiya. Kapital harakati balansi. Rasmiy zahiralarining asosiy ko'rinishlari. Rasmiy zahiralar bo'yicha operatsiyalar. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining vujudga kelishida tashqi qarz va tashqi savdo balansidagi nomutanosibliklar kuchayishining ta'siri.

Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. Milliy va xalqaro valyuta tizimi. Jahon valyuta tizimining rivojlanish bosqichlari: oltin standart, oltin-devizli va suzib yuruvchi valyuta tizimi. Valyuta kursi va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Xarid qilish layoqati pariteti nazariyasi.

Valyuta-moliya sohasidagi davlatlararo tashkilotlar faoliyatining rivojlanishi. Xalqaro valyuta fondi. Evropa valyuta tizimi. Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki. Xalqaro moliyaviy korporasiya. Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti. Evropa tiklanish va taraqqiyoti banki. Osiyo taraqqiyot banki.

“Iqtisodiyot nazariyasi” fanidan savollar

1. Iqtisodiyot tushunchasi va uning bosh masalasi nima?
2. Ehtiyoj nima? Uning qanday turlarini bilasiz?
3. Iqtisodiy resurs tushunchasiga va uning turlariga ta'rif bering.
4. Nima uchun hayotiy vositalarni ishlab chiqarish va etkazib berish insonning turli xil faoliyatlari ichida eng asosiylari hisoblanadi?
5. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti nimadan iborat? U boshqa iqtisodiy fanlar ichida qanday o'rin tutadi?
6. Iqtisodiyot nazariyasi fan sifatida shakllanishida qanday ilmiy maktab va yo'nalishlar vujudga kelgan?
7. Iqtisodiyot nazariyasining qanday vazifalari mavjud? Bu vazifalarning bugungi kundagi ahamiyati nimalarda namoyon bo'ladi?
8. Iqtisodiy qonunlar nima va ularning qanday turlari mavjud? Iqtisodiy qonunlarning iqtisodiy kategoriyalardan farqi nimada namoyon bo'ladi?
9. Iqtisodiyot nazariyasini o'rganishda qanday usullardan foydalaniladi?
10. Makroiqtisodiy tahlil bilan mikroiktisodiy tahlil o'rtasidagi farq nimadan iborat?
11. Ishlab chiqarish omillari nimalardan iborat?
12. Kapital tushunchasiga ta'rif bering va uning tarkibiga nimalar kirishini tushuntirib bering.

13. Ishlab chiqarish jarayonining mazmunini va uning ikki tomonini tushuntiring.
14. Ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalarini tushuntirib bering.
15. Yaratilgan mahsulotning natural va qiymat tarkibi nimalardan iborat?
16. Zaruriy va qo'shimcha mahsulot nima, qo'shimcha mahsulot normasi va massasi formulasini yozib tushuntiring.
17. Qo'shilgan mehnat, qo'shilgan kapital va qo'shilgan mahsulot tushunchalarini izohlab bering.
18. So'nggi qo'shilgan mehnat va kapital unumdorligining pasayib borish qonunining mohiyati nima va u hozirgi davrda amal qiladimi?
19. Ishlab chiqarish usuli nima va uning tarkibiy qismlari nimalardan iborat?
20. Ishlab chiqarish usullarining eng muhim o'ziga xos belgilarini ajratib ko'rsating. Bir ishlab chiqarish usulining boshqasiga almashinishi sabablari haqida mulohaza bildiring.
21. Ishlab chiqarish texnologik usulining tarkibiy qismlarini sanab ko'rsating. Fan-texnika taraqqiyotining ishlab chiqarish texnologik usuliga ta'siri qanday? Ishlab chiqarish texnologik usullarining bosqichlari bir-biridan nima bilan farqlanadi?
22. Iqtisodiy tizim nusxalarini farqlantiradigan asosiy belgilarini sanab ko'rsating.
23. Mulkchilikning mohiyatiga ta'rif bering va uning turli shakllarining iqtisodiy mazmunini tushuntiring. Mulkchilikning iqtisodiy va huquqiy mazmunini ajratib ko'rsating.
24. Mulk sub'ektlarining ko'p darajali bo'lishiga sabab nima? Mulkchilik shakllarining farqlanishi asosida nima yotadi?
25. Bozor iqtisodiyotiga o'tish nima uchun mulkchilikning turli shakllarini taqozo qiladi? Davlat mulkini uning tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish nima uchun hozirgi bosqichda ob'ektiv zaruriyat hisoblanadi? Xususiylashtirish bosqichlari va shakllariga tavsif bering.
26. Xususiylashtirishning qanday usullarini bilasiz? Bu usullardan birini tanlab olishga qanday omillar ta'sir ko'rsatadi?
27. Ijtimoiy xo'jalik shakllariga umumiy tavsif bering. Tovar ishlab chiqarish va bozorning vujudga kelishining umumiy shart –sharoitlarini tushuntiring.
28. Nima uchun tovarga naflilik (iste'mol qiymat) va almashuv qiymatining birligi sifatida qaraladi? Tovardagi bu ikki xil xususiyat nimadan kelib chiqadi?
29. Keyingi (so'nggi) qo'shilgan miqdor (tovar va xizmat) nafliligi nima va uning pasayish sababini tushuntiring.
30. Tovarlarining qiymatini aniqlashga bo'lgan quyidagi fikrlarga o'zingizni munosabatingizni bildiring:
 - a) ijtimoiy zaruriy mehnat sarflari bilan belgilanadi;
 - b) keyingi qo'shilgan tovarlarning nafliligi bilan aniqlanadi;
 - v) keyingi qo'shilgan tovarlarning nafliligi va ishlab chiqarish xarajatlari bilan aniqlanadi.
31. Pulning mazmunini va vujudga kelishining umumiy shart –sharoitlarini tushuntirib bering.
32. Oltin pul va qog'oz pul o'rtasidagi umumiylik va farqlarini ko'rsatib bering.
33. Qog'oz va kredit pullarning qadr–qiymati va barqarorligi nima bilan belgilanadi?
34. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va asosiy belgilari nimalardan iborat?
35. Klassik va hozirgi zamon bozor iqtisodiyotining umumiy tomonlarini va farqlarini tushuntirib bering.
36. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari va ziddiyatlari nimalardan iborat?
37. Bozor iqtisodiyotining asosiy ishtirokchilari kimlar va ular o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar qay tarzda kechadi?
38. Bozor tushunchasining ta'rifini bering va uning asosiy vazifalarini ko'rsating.
39. Bozorni turkumlashda qanday mezonlar asos qilib olinadi? Ularni sanab ko'rsating.
40. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning jahon tajribasida sinalgan asosiy yo'llari (modellari) ni ta'riflab bering. Ularning umumiy va o'ziga xos tomonlarini ko'rsating.
41. O'zbekistonning bozor munosabatlariga o'tish yo'li qanday xususiyatlarga ega? Respublika iqtisodiyotini isloh qilishga qanday tamoyillar asos qilib olinadi?

43. Bozor munosabatlarini bosqichma-bosqich qaror toptirish prinsipining mazmunini batafsil tushuntiring. Har bir bosqichning maqsad va vazifalarini to'laroq bayon qiling.
44. Respublikada iqtisodiyotni isloh qilish qanday yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiriladi. Har bir yo'nalish bo'yicha o'zingizning fikr-mulohazalaringizni bildiring.
45. Bozor munosabatlariga o'tishda iqtisodiy islohotlar o'z oldiga qanday vazifalarni qo'yadi? Bu vazifalarning to'laroq tavsifini bering.
46. Bozor iqtisodiyotini shakllantirish davrida davlatning etakchilik faoliyati nimadan iborat ekanligini tushuntirib bering.
47. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotini qaror toptirishning qanday davlat dasturlarini bilasiz? Ular bir-biri bilan qanday bog'langanligini tahlil qiling.
48. Iqtisodiyotni erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirishning mazmunini tushuntiring. Respublikamizda iqtisodiyotni erkinlashtirish o'z oldiga qanday vazifalarni qo'yadi?
49. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash va isloh etishning asosiy ustuvor vazifalarini so'zlab bering.
50. Raqobatning mohiyati va maqsadini tushuntirib bering.
51. Raqobatning asosiy vazifalari nimalardan iborat? Bu vazifalarning bir-biridan farqini ajratib ko'rsating.
52. Raqobat shakllariga tushuncha bering va ularning har biriga xos belgilarini ko'rsating.
53. Tarmoq ichidagi va tarmoqlararo raqobatning farqini tushuntirib bering.
54. Raqobatlashuvning demping narxlarni qo'llash usuli qanday sharoitlarda amalga oshiriladi?
55. Monopoliya nima va uning vujudga kelishining iqtisodiy asoslari nimalardan iborat? Monopoliyaning qanday turlari mavjud?
56. Kapitalning to'planishi va markazlashuvi o'rtasida qanday farq bor?
57. Tabiiy, legal va sun'iy monopoliyalarning bir-biridan farqlanishini ko'rsating.
58. Monopoliyaning ijobiy va salbiy tomonlari nimalarda namoyon bo'ladi?
59. Monopoliyaga qarshi siyosat va monopoliyaga qarshi qonunchilikning mohiyati qanday?
60. Raqobat muhitining shakllanishiga qanday omillar ta'sir ko'rsatadi?
61. Narxning iqtisodiy mazmunini uning vazifalari orqali tushuntirib bering. Narx asosiy turlarining qisqacha tavsifini bering.
62. Narxning tashkil topishi borasida qanday nazariyalar mavjud? Ularning afzallik va kamchilik tomonlarini ko'rsatib bering.
63. Narx siyosati nima? O'zbekistonda narx siyosati amalga oshirilishining qanday xususiyatlari mavjud?
64. Tadbirkorlik faoliyatiga ta'rif bering. «Tadbirkorlik faoliyati» va «biznes» tushunchalarini izohlang.
65. Tadbirkorlikning vazifalarini sanab ko'rsating. Nima uchun tadbirkor tahluka (tavakkalchilik) bilan faoliyat ko'rsatadi?
66. Tadbirkorlikning rivojlanish shart-sharoitlari nimalardan iborat?
67. Tadbirkorlikning shakllarini va ularning xususiyatlarini ko'rsating.
68. Hissadorlik jamiyatiga ta'rif bering. Aksiya nima, aksiya kursi qanday aniqlanadi? Aksiya kursiga ta'sir qiluvchi omillarni ko'rsating.
69. Tadbirkorlik kapitali nima? Uning tarkibiy tuzilishi qanday?
70. Tadbirkorlik kapitali ishlab chiqarish va muomala jarayonida qanday bosqichlardan o'tadi hamda qanday shakllarga kiradi?
71. Kapitalning aylanishiga tavsif bering. Aylanish vaqti qanday vaqtlarni o'z ichiga oladi? Ularga tushuncha bering.
72. Kapitalning aylanish tezligi qanday aniqlanadi? Kapitalning aylanish uzunligi ikki oyni tashkil qiladi deb faraz qilsak, bir yilda necha marta aylanadi va bir aylanishining uzunligi qancha davom etadi?
73. Unumli kapital asosiy va aylanma kapitalga qanday mezonlar bo'yicha ajratiladi? Asosiy va aylanma kapitalga tavsif bering.

74. Amortizatsiyaning iqtisodiy mazmuni nimadan iborat? Uning normasi qanday aniqlanadi?
75. Asosiy kapitaldan foydalanish samaradorligi qanday ko'rsatkichlar orqali aniqlanadi? Aylanma kapital va aylanma mablag'lardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlarini tushuntiring.
76. Ishlab chiqarish sarf-xarajalarining mohiyatini va tarkibini tushuntiring.
77. Ichki va tashqi xarajatlar o'rtasidagi farq nimadan iboratligini misol orqali tushuntiring.
78. O'rtacha doimiy, o'zgaruvchi va umumiy xarajatlarning mazmuni hamda ularning ahamiyatini tushuntirib bering.
79. Foydaning mazmuni va manbaini tushuntiring.
80. Iqtisodiy foyda va buxgalteriya foydasining farqi nimada? Ularning shakllanish tartibini tushuntirib bering.
81. Yalpi foydaning taqsimlanish tartibini tushuntirib bering. Mulkchilik va xo'jalik yuritish shakllarining turliligi foydaning taqsimlanish tartibiga qanday ta'sir ko'rsatadi?
82. Foyda massasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillarni izohlab bering.
83. Ish haqi bilan zaruriy mahsulot o'rtasida qanday aloqadorlik mavjud?
84. Real ish haqi darajasi qanday omillar ta'siri ostida o'zgaradi?
85. Tarif tizimi o'z ichiga qanday tarkibiy qismlarni oladi? Ularning har birining ahamiyati va farqlanishini tushuntirib bering.
86. Agrar munosabatlarning mazmunini, iqtisodiy munosabatlarda tutgan o'rnini va xususiyatlarini ko'rsatib bering.
87. «Yerga egalik» va «erdan foydalanish» tushunchalarini izohlang.
88. Yer rentasi nazariyalarining umumiy tomonlari va tub farqlarini ko'rsatib bering.
89. Yer rentasining asl mazmunini tushuntiring.
90. Differensial (I va II) va absolyut rentaning hosil bo'lish shart-sharoitlari, manbalari va taqsimlanishini tushuntirib bering.
91. Monopol renta nima?
92. Qazib oluvchi va undirma sanoatda renta qanday hosil bo'ladi?
93. «Ijara haqi» va «yer rentasi» ning farqlarini izohlang.
94. Agrobiznesning iqtisodiy mohiyatini tushuntiring va uning asosiy turlariga tavsif bering.
95. Agrosanoat majmuasi va agrosanoat integratsiyasi tushunchalari iqtisodiy mazmuniga o'z fikringizni bildiring.
96. Oddiy va kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning farqi nimada? Ular iqtisodiyotning qanday ko'rinishlari uchun xos ekanligini izohlang.
97. Milliy iqtisodiyot tushunchasi nimani ifodalaydi? Uning qanday tarkibiy qismlari mavjud?
98. Makroiqtisodiy ko'pcatkichlap nimalar va ular milliy iqtisodiyotda qanday rol o'ynaydi?
99. Makroiqtisodiy tebranishlar va iqtisodiyotning siklliligi.
100. Jahon xo'jaligiga integratsiya va globallashuv.

“Statistika” fanining mazmuni

Statistika predmeti. Statistikacha tafakkur, ehtimollar, katta sonlar qonuni, statistik qonuniyatlar. Hozirgi zamon O'zbekiston davlat statistikasi va xalqaro statistika. Statistic ko'rsatkichlarning mazmuni va ahamiyati. Statistic jadvallar. Jadval turlari va tuzish qoidalari. Statistik tasniflashning mohiyati va ahamiyati. Statistic to'plam mazmuni va hususiyatlari. O'rtacha miqdorlarning mohiyati va ahamiyati. Variatsiya mohiyati va uni o'lchash zaruriyati. Variatsion kenglik. Tanlanma kuzatish haqida umumiy tushuncha. O'zaro bog'lanishlar haqida tushuncha va ularning turlari. Indeks so'zining lug'aviy ma'nosi va qo'llanilishi. Statistikada balans usulining mohiyati va ahamiyati. O'zbekiston milliy hisoblar tizimi – iqtisodiy statistikaning uslubiy negizi. Aholi statistikasi. Mehnat bozori statistikasi. Milliy boylik statistikasi. Yalpi ichki mahsulot statistikasi. Milliy daromad va milliy hisoblar tizimidagi boshqa daromad ko'rsatkichlari. Tashqi iqtisodiy faoliyat statistikasi. Moliya-kredit tizimi statistikasi. Aholi turmush darajasi statistikasi.

Statistika predmeti. Statistika tafakkur, ehtimollar, katta sonlar qonuni, statistik qonuniyatlar. Statistika uslubiyoti. Statistika va ekonometrika. Statistikaning paydo bo'lish tarixi va rivojlanish bosqichlari. Statistika so'zi ko'p qirrali tushuncha sifatida va uni turli mazmunlarda ishlatilishi. Statistika – ilm-fan tarmog'i, amaliy faoliyat sohasi, raqamlarda ifodalangan ma'lumotlar (axborot), bilim yo'nalishi.

Hozirgi zamon O'zbekiston davlat statistikasi va xalqaro statistika. Statistik kuzatish mohiyati va uningoldiga qo'yiladigan talablar, kuzatish obyekti va subyekti. Statistic kuzatishning tayyorlash uslubiyoti. Statistik kuzatish turlari. Hisobot, maxsus tashkil etiladigan kuzatish, biznes-tekshirishlar va ro'yhatlar. Statistik kuzatish xatolari va ularni aniqlash yo'llari.

Statistik jamlashning mazmuni va uni masalalari. Jamlash tushunchasini tor va keng ma'nolarda talqin etish.

Statistic guruhlashning mohiyati va uni ijtimoiy-iqtisodiy hodisalarni tahlil qilishda ahamiyati. Guruhlash turlari. Atributiv va miqdorish guruhlash. Oddiy guruhlash. Ko'p o'lchovli guruhlash va uning turlari: kombinatsion guruhlash; iyerarxik guruhlash. Guruhlash tuzish qoidalari. Guruhlash belgisi. Guruhlar soni. Guruhlar oralig'i. Statistik tasniflash va uning o'ziga hos hususiyatlari.

Statistik to'plam tuzilishi va ijtimoiy-iqtisodiy hodisalar o'rtasidagi bog'lanishlarni o'rganishda guruhlash usulini qo'llash ahamiyati.

Taqsimot qatorining mohiyati va uni tarkibiy unsurlari. Taqsimot qatorining mohiyati va uning tarkibiy unsurlari. Taqsimot turlari: diskret va oraliqli qatorlar. Taqsimot qatorlari grafiklari: gistokramma; polygon; kumiloyata; ogiva.

Statistik jadvallar. Jadval turlari va ularni tuzish qoidalari. Grafiklar haqida tushincha, statistikada ularning roli va ahamiyati. Grafiklarning turlari va asosiy elementlari. Chiziqli va yassi diagrammalar. Sektorli diagrammalar. Kvadrat va doira shaklidagi diagrammalar. Tasvirli (su'ratli diagrammalar). Statistic xaritalar. Iqtisodiy jarayonlar rivojlanishi jadvallar va grafiklarda ifodalash. Asosiy tushuncha va atamalar.

Statistik ko'rsatkichlarning mazmuni va ahamiyati. Statistic ko'rsatkichlarning turlari va tasnifi. Mutloq va nisbiy ko'rsatkichlar. Nisbiy ko'rsatkichlarning tasnifi. Nisbiy miqdorlar orasidagi bog'lanishlar. Milliy mahsulot va daromadlarning doiraviy aylanmasi – makroiqtisodiy ko'rsatkichlar tizimining asosi. Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar tizimi. Bozor iqtisodiyoti jarayonlarini tahlil qilishda qo'llaniladigan xalqaro standart ko'rsatkichlar.

O'rtacha miqdorlarning mohiyati va ahamiyati. O'rtacha miqdor turlari va ularni hisoblash tartibi. O'rtacha arifmetik xossalari. O'rtacha arifmetikni "shartli moment" usulida hisoblash. Iqtisodiy hodisalarni o'rganishda arifmetik o'rtachani qo'llash. O'rtacha geometric miqdor. Nisbiy o'zgarishlar uchun o'rtacha geometrikni aniqlash. Nisbiy o'zgarish asosida o'rtacha geometric darajasini aniqlash. O'rtacha arifmetikning matematik xossalari. O'rtacha garmonik. O'rtacha kvadrat. O'rtacha kub. Darajali o'rtachalar. Tuzilmaviy o'rtacha ko'rsatkichlar. Mediana. Moda. Kvantililar.

Variatsiyaning mohiyati va uni o'lchash zaruriyati. Variatsion kenglik. O'rtacha kvadrat tafovutning (dispersiya) va o'rtacha kvadratik tafovut. Dispersiya va o'rtacha kvadratik tafovut xossalari. Dispersiya va o'rtacha kvadratik tafovutning hisoblashning soddalashtirilgan usullari. Dispersiyani qo'shish qoidasi va uni bozor hodisalarini tahlil qilishda qo'llash. Muqobil (alternativ) belgi dispersiyasi. O'rtacha mutloq tafovut. Kvartil tafovuti va nimkvartil kenglik. Variatsiya koeffisientlari. Assimetriya ko'rsatkichlari. Eksses meyorlari. Variatsiya ko'rsatkichlarining optimal chegaralari. Konsentratsiyalanish, ixtisoslashish va monopollashtirish ko'rsatkichlari. Dispersion tahlil.

Tanlanma kuzatish haqida umumiy tushuncha. Tanlanma reprezentativligi va uni ta'minlaydigan tanlash usullari. Tanlanma kuzatish xatolarini aniqlash. Tanlanmaning zaruriy miqdorini aniqlash. Tanlanma kuzatish ma'lumotlarini bosh to'plamga tarqatish. Gipotezalarni statistik tekshirish asoslari. Taqsimot qonuni haqidagi gipotezani baholash. O'rtacha miqdorlar haqidagi gipotezalarni tekshirish.

O‘zaro bog‘lanishlar haqida tushuncha va ularning turlari. Regression vakorrelatsion tahlil vazifalari va uning bosqichlari. Boshlang‘ich ma‘lumotlar asosida to‘g‘ri chiziqli regressiya tenglamasi va korrelyatsiya koeffitsientini aniqlash. Ranglar korreliatsiya koeffitsienti. Guruhlar ma‘lumotlar asosida to‘g‘ri chiziqli regressiya tenglamasini aniqlash. Korrelyatsion jadval. Egri chiziqli regressiya tenglamasini aniqlash. Bir omilli regressiya tenglamasini baholash va tahlil qilish. Ko‘p o‘lchovli korrelyatsiya. Muhim mohiyatli omillarni tanlash. Ko‘pomilli chiziqli regressiya tenglamasini aniqlash. Ko‘p o‘lchovli va hususiy korrelyatsiya koeffitsientlari. Ko‘p o‘lchovli regressiya tenglamalarini baholash va tahlil qilish. Bir va ko‘p omilli bog‘lanish natijalarini tarkibiy qismlarga ajratish usullari. Korrelyatsion – regression modellardan iqtisodiy tahlil va istiqbolni baholashda foydalanish yo‘llari. Omillar tahlili va bosh komponentlar usuli. Attributiv belgilar orasidagi bog‘lanishlarni o‘lchash usullari.

Dinamika qatorlari, ularning tarkibiy unsurlari va turlari. Dinamika qatorlarini tahlil qilish ko‘rsatkichlari. Dinamika o‘rtacha ko‘rsatkichlarini hisoblash yo‘llari. Dinamika tendensiyalarini aniqlash usullari. Uzoq muddatli (asriy) rivojlanish tendensiyalarini aniqlash usullari. davriy yoki siklik tebranishlarni o‘rganish usullari. Mavsumiy tebranishlarni o‘rganish usullari. Dimaka qatorlarida avtokorrelyatsiyani aniqlash usullari. Dinamika qatorlarida lak aniqlash usullari. Dinamika qatorlari korrelyatsiyasini o‘lchash usullari.

Indeks so‘zining lug‘aviy ma‘nosi va qo‘llanishi. Iqtisodiy indekslar haqida umumiy tushuncha (mohiyati, ahamiyati va funksiyalari). Indeksning turlari va tasnifi. Yakka indekslar. Zanjirsimon, o‘zgaras asosli va o‘zgaruvchan asosli yakka indekslar. Yakka indeksning xossalari. Vaznsiz umumiy indekslar. Vaznli o‘rtacha indekslar. Basiz vaznli agregat indekslar. Laspeyres indekslari. Joriy vaznli agregat indekslar. Paashe indekslari. Laspeyres va Paashe indekslarining qiyosiy taxlili. Boshqa shakldagi agregat indekslar. Guruhli indekslar va ularni iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlarini tahlil qilishda qo‘llash. O‘zaro bog‘langan indekslar. Sanoat mahsuloti indekslari. Yalpi ichki mahsulot jismoniy hajmi indeksi va deflyatori. Iste‘mol narxlari indeksi. Ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksi. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari narxlari indeksi.

Aholi soni va tarkibini statistic o‘rganish. Doimiy va mavjud aholi soni, ular orasidagi bog‘lanish. Aholi sonini aniqlash, o‘rtacha aholi sonini hisoblash usullari. Aholi soni dinamikasi ko‘rsatkichlari. Aholining jinsi, millati, oilaviy holati, ma‘lumot darajasi va boshqa belgilari bo‘yicha o‘rganish. Aholining hududlar bo‘yicha joylashishi. Shahar va qishloq aholisi. Aholining tabiiy va mexanik harakati statistikasi. Aholining tabiiy va mexanik harakati haqida tushuncha. Aholining tabiiy harakatini ifodalovchi absolyut va nisbiy ko‘rsatkichlar: tug‘ilishi, vafot etishi, tabiiy o‘sishi. Tug‘ilish va vafot etishning umumiy va maxsus koeffitsientlari. Aholi migratsiyasi turlari. Aholi migratsiyasining absolyut va nisbiy ko‘rsatkichlari. Hozirgi kundagi aholi mexanik harakatining o‘ziga xos hususiyatlari. Nikohdan o‘tish va undan o‘chish ko‘rsatkichlari. O‘rtacha umr ko‘rish ko‘rsatkichi va kelajakdagi aholi sonini hisoblash usullari. Aholi haqidagi statistic ma‘lumot manbalari.

Iqtisodiy faol aholi tushunchasi. Uning soni va tarkibi. Bandlik va ishsizlik statistikasi. Iqtisodiy nafaol aholi tushunchasi. Uning soni va tarkibi. Mehnat resurslari statistikasi. Mehnat resurslari sonini hisoblash usullari. Mehnat resurslari balansi. Uning sxemasi va ko‘rsatkichlar tizimi, uni tahlil qilishning asosiy yo‘nalishlari. Iqtisodiyotda band bo‘lganlarning faoliyat sohasi, mulk formasi, xo‘jalik yuritish normasi va mamlakat hududlari bo‘yicha taqsimlanishini statistic o‘rganish. Korxona va tashkilotlarini xodimlarini asosiy va asosiy bo‘lmagan faoliyatlari bo‘yicha taqsimlanishi. Sanoat, qishloq xo‘jaligi va boshqa tarmoqlardagi asosiy hodimlar kategoriyalari. Iqtisodiyot tarmoqlarida band bo‘lgan xodimlar soni. Ro‘yxatdagi va ishga kelgan xodimlar soni. Smenalik koeffitsienti, smenalik rejimidan foydalanish statistikasi. Ish joyi va smenasidan to‘liq foydalanish ko‘rsatkichi. Ish vaqtini yo‘qotishlar.

Yalpi ichki mahsulot hajmini hisoblash usullari. Yalpi ichki mahsulotni ishlab chiqarish usulida hisoblash. Yalpi ishlab chiqarish ko‘rsatkichi. Yalpi ichki mahsulotni ohirgi foydalanish usulida hisoblash. Asosiy kapitalni yalpi jamg‘arish. Material aylanma mablag‘lar zaxiralarini

ortishi. Tovar va xizmatlarning sof eksporti. Nominal va real ichki mahsulot. Ayrim tarmoqlar mahsulotlari hajmini hisoblashning o'ziga xos xususiyatlari.

Tashqi iqtisodiy aloqalar statistikasini o'rganish obyekti va ko'rsatkichlar tizimi. Mamlakatning xalqaro mehnat taqsimotida qatnashish darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Bojxona statistikasi – tashqi savdo statistikasining axborot bazasi. Eksport va importning ta'rifi. Eksport va importni ta'rifi. Eksport va importni hisoblashning umumiy va maxsus tizimi. Eksport va importni baholash. Tashqi savdo ko'rsatkichlari. Eksport hajmi, import hajmi, eksport va importni tovarlari va geografiyasi bo'yicha tarkibi, tashqi savdo oboroti, tashqi savdo qoldig'i. tashqi iqtisodiy faoliyatni statistic o'rganish usullari. Tashqi savdo indeksleri. Tashqi savdo shartlarini statistik tahlili. Tashqi savdo samaradorligi ko'rsatkichlari. Tashqi savdo holatini va xom-ashyo ta'minotini ifodalovchi ko'rsatkichlar.

Davlat byudjeti statistikasining vazifalari. Davlat byudjeti. Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari tarkibi. Byudjet defitsitini moliyalashtirish manalari. Byudjet daromadlari tarkibi. Byudjet xarajatlari tarkibi. Bank statistikasining asosiy ko'rsatkichlari. Bank tizimi. Bank aktivlari va resurslari. Bank depozitlari. Pul muomalasi statistikasi. Pul muomalasini ifodalaydigan statistik ko'rsatkichlar tizimi. Pul massasi. Pul massasining aylanish tezligi. To'lov balansi.

Aholi turmush darajasini ifodalovchi ijtimoiy-iqtisodiy indikatorlar tizimi. Milliy hisoblar tizimidagi aholi turmush darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Yalpi mavjud daromad va uy xo'jaliklarining mavjud tuzatish kiritilgan yalpi daromadlari, uy xo'jaliklarining ohirgi iste'moli va h.k. Uy xo'jaliklari byudjetini statistik kuzatish. Ijtimoiy infratuzilma statistikasining ko'rsatkichlari. Ijtimoiy soha tarmoqlari: ta'lim statistikasi, madaniyat va san'at, sog'liqni saqlash statistikasi, turmush, olish, jismoniy tarbiya va sport, ilm va yangiliklar, aholini turar joy bilan ta'minlash, turar joy va communal xizmatlar sifati, atrof-muhit statistikasi, tabiiy resurslardan foydalanishni statistic ko'rsatkichlari va ularda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar tizimi.

“Statistika” fanidan savollar

1. Statistik jadvallar. Jadval turlari va tuzish qoidalari.
2. O'rtacha miqdorlarning mohiyati va ahamiyati.
3. Variatsiya mohiyati va uni o'lchash zaruriyati. Variatsion kenglik.
4. Statistik kuzatish mohiyati va uning oldiga qo'yiladigan talablar, kuzatish obyekti va subyekti.
5. Statistik kuzatish turlari.
6. Statistik jamlashning mazmuni.
7. Statistik guruhlashning mohiyati va uni ijtimoiy-iqtisodiy hodisalarni tahlil qilishda ahamiyati.
8. Guruhlash turlari. Atributiv va miqdoriy guruhlash. Oddiy guruhlash.
9. Guruhlash belgisi. Guruhlar soni.
10. Guruhlar oralig'i. Statistik tasniflash va uning o'ziga hos xususiyatlari.
11. Statistik jadvallar. Jadval turlari va ularni tuzish qoidalari.
12. Grafiklar haqida tushincha, statistikada ularning roli va ahamiyati.
13. Grafiklarning turlari va asosiy elementlari.
14. Iqtisodiy jarayonlar rivojlanishi jadvallar va grafiklarda ifodalash.
15. Statistik ko'rsatkichlarning mazmuni va ahamiyati.
16. Statistik ko'rsatkichlarning turlari va tasnifi. Mutloq va nisbiy ko'rsatkichlar.
17. Nisbiy ko'rsatkichlarning tasnifi.
18. Nisbiy miqdorlar orasidagi bog'lanishlar.
19. O'rtacha miqdorlarning mohiyati va ahamiyati.
20. O'rtacha miqdor turlari va ularni hisoblash tartibi.
21. O'rtacha arifmetik xossalari.
22. Iqtisodiy hodisalarni o'rganishda arifmetik o'rtachani qo'llash.
23. O'rtacha geometrik miqdor.

24. Nisbiy o'zgarishlar uchun o'rtacha geometrikni aniqlash.
25. Nisbiy o'zgarish asosida o'rtacha geometrik darajasini aniqlash.
26. O'rtacha arifmetikning matematik xossalari.
27. Variatsiyaning mohiyati va uni o'lchash zaruriyati.
28. O'rtacha kvadrat tafovutning (dispersiya) va o'rtacha kvadratik tafovut.
29. Dispersiya va o'rtacha kvadratik tafovut xossalari.
30. O'zaro bog'lanishlar haqida tushuncha va ularning turlari. Regression va korrelyatsion tahlil vazifalari va uning bosqichlari.
31. Boshlang'ich ma'lumotlar asosida to'g'ri chiziqli regressiya tenglamasi va korrelyatsiya koeffitsientini aniqlash.
32. Bir omilli regressiya tenglamasini baholash va tahlil qilish.
33. Dinamika qatorlari, ularning tarkibiy unsurlari va turlari.
34. Dinamika o'rtacha ko'rsatkichlarini hisoblash yo'llari.
35. Indeks so'zining lug'aviy ma'nosi va qo'llanishi.
36. Iqtisodiy indekslar haqida umumiy tushuncha (mohiyati, ahamiyati va funksiyalari).
37. Indeksning turlari va tasnifi. Yakka indekslar. Zanjirsimon, o'zgarmas asosli va o'zgaruvchan asosli yakka indekslar.
38. Aholi soni va tarkibini statistik o'rganish.
39. Aholi sonini aniqlash, o'rtacha aholi sonini hisoblash usullari.
40. Aholining tabiiy va mexanik harakati statistikasi.
41. Aholi migratsiyasi turlari. Aholi migratsiyasining absolyut va nisbiy ko'rsatkichlari.
42. Iqtisodiy faol aholi tushunchasi. Uning soni va tarkibi.
43. Iqtisodiy nafaol aholi tushunchasi. Uning soni va tarkibi.
44. Yalpi ichki mahsulot hajmini hisoblash usullari.
45. Nominal va real ichki mahsulot.
46. Davlat byudjeti statistikasining vazifalari.
47. Davlat byudjeti. Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari tarkibi.
48. Byudjet defitsitini moliyalashtirish manalari.
49. Byudjet daromadlari tarkibi. Byudjet xarajatlari tarkibi.
50. Bank tizimi. Bank aktivlari va resurslari.

3. "Buxgalteriya hisobi" fanining mazmuni

Xo'jalik hisobi to'g'risida umumiy tushuncha va unga qo'yiladigan talablar. Xo'jalik hisobining turlari, hisobda qo'llaniladigan o'lchov birliklari.

Buxgalteriya hisobining predmeti va uning muhim ob'ektlari, xo'jalik mablag'larining tashkil topish manbalarini turkumlash, xo'jalik mablag'larini turkumlash, xo'jalik jarayonlari va xo'jalik muomalalari to'g'risida tushuncha, buxgalteriya hisobining iqtisodiyot tarmoqlari xususiyatlari va mulkchilikning shakllariga bog'liqligi, buxgalteriya hisobining usullari va uning elementlari: hujjatlashtirish va inventarizatsiya, baholash va kal'kulyatsiya, balans va hisobot, schyotlar tizimi va ikkiyoqlama yozuv. Korxonalarda buxgalteriya hisobini tashkil etish.

O'zbekiston Respublikasida milliy valyutani qo'llab-quvvatlash va pul-kredit siyosati. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida pul mablag'lari va tashkilotlar o'rtasida hisoblashishlar hisobining vazifalari.

Naqd pul, kassa muomalalarining hisobini yuritish tartibi. Bank muassasalaridagi pul mablag'lari bo'yicha kassa, hisob-kitob, valyuta scheti va bankdagi boshqa schetlarning hisobini tashkil qilish. Bankdagi maxsus, akkreditiv, chek daftarlari va boshqa maxsus schetlar, pul ekvivalenti, yo'ldagi pullar schyoti.

Asosiy vositalar hisobini tashkil qilishning vazifalari. Asosiy vositalarni turkumlarga ajratish va baholash tartibi. Asosiy vositalarni qabul qilish va hujjatlashtirish. Asosiy vositalarning sintetik hisobini tashkil qilish. Asosiy vositalardan foydalanish hisobi. Asosiy vositalarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari. Asosiy vositalarni ta'mirlash xarajatlarini hisobga olish va moliyalashtirish tartibi. Asosiy vositalarni ijaraga olish va ijaraga

berish hisobi. Lizing muomalalari hisobining xususiyatlari. Asosiy vositalarni xo‘jalikdan chiqarish hisobi.

Nomoddiy aktivlar hisobining vazifalari. Nomoddiy aktivlarni baholash. Nomoddiy aktivlarni qabul qilishni hujjatlashtirish. Nomoddiy aktivlarning analitik va sintetik hisobini tashkil qilish. Nomoddiy aktivlarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari. Nomoddiy aktivlarni hisobdan chiqarish tartibi. Nomoddiy aktivlar muddati tugaganda, boshqa tashkilotlarga sotganda va boshqalar.

Investitsiyalarning mazmuni va ularni hisobga olishning vazifalari. Investitsiyalarning turkumlanishi va baholanishi. Investitsiyalar hisobini tashkil qilish. Aktsiya va obligatsiyalarni sotib olish, ularning bozor va nominal qiymatini hisobga olish tartibi. Obligatsiyalar tabiati va xarakteristikasi. Obligatsiyalardagi qiymat, ulardagi chegirmalar, ularga to‘lanadigan qo‘shimcha haq va ularning amortizatsiyasi. To‘lanadigan obligatsiyalar. Aktsiya va obligatsiyalarni sotib olish hamda qayta sotib olish bilan bog‘liq xarajatlar hisobi. Investitsiyalar bo‘yicha moliyaviy natijalarni hisobga olish tartibi.

Materiallarning roli, tutgan o‘rni va bu sohada hisobning vazifalari. Material va xom ashyo, ularni turkumlarga ajratish, baholash. Materiallarni qabul qilishni hujjatlashtirish, materiallarni omborda va buxgalteriyada hisobga olish. Materiallarni sarflash hisobi, o‘rtacha bahoda, FIFO, LIFO, NIFO va boshqa usullarda baholab sarflash hisobi. Materiallardan foydalanishni nazorat qilish. Xo‘jalik jihozlari va inventarlari hisobining xususiyatlari.

Mahsulot sifatini va mehnat unumdorligini oshirishda mehnat va ish haqi hisobining vazifalari. Korxonaning shaxsiy tarkibi, uning turkumlanishi, mehnatga haq to‘lashni shakllari va turlari. Mehnat va ish haqini dastlabki xujjatlarda rasmiylashtirish, uni umumlashtirish. Ish haqidan ushlab qolinadigan va chegiriladigan summalar hisobi. Ijtimoiy sug‘urta va tahminot ajratmalarining hisobi, ulardan foydalanishni hisobga olish. Mehnat ta‘tili rezervlari va to‘lovlari hisobi.

Xarajatlar haqida tushuncha. Xarajatlarning guruhlanishi. Mahsulot tannarxiga kiritiladigan bevosita va bilvosita xarajatlar hisobi. Egri va to‘g‘ri xarajatlar hisobi. Asosiy ishlab chiqarish xarajatlari va ularni hisobdan chiqarish hisobi. Yordamchi ishlab chiqarish xarajatlari hisobi. Umumishlab chiqarish xarajatlari va ularning taqsimlanishi hisobi. Ishlab chiqarishdagi brak mahsulotlarni hisobga olish. Xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklar hisobi. Davr xarajatlari hisobi.

Tayyor mahsulot haqida tushuncha, uning omborga qabul qilish tartibi, baholash va buxgalteriyadagi hisobi.

Mahsulot sotishda marketing faoliyatining vazifalari va taqdim etadigan mahlumotlardan buxgalteriya hisobida foydalanish. Mahsulotni sotishda baho o‘rnatish tartibi. Maxsulot sotishni hisobga olish.

Kapital, uning tarkibi. (ustav, qo‘shilgan, rezerv). Kapitalning korxonada tutgan o‘rni va hisobining vazifalari. Kapitalni tashkil etish manbalari. Kapital harakatini hisobga olish. Kelgusi davr xarajatlarini qoplash rezerv fondini tashkil qilish va foydalanish hisobi. Moliyaviy natijalarni aniqlash hisobi. Asosiy faoliyatdan olingan moliyaviy natijalar hisobi. Umumxo‘jalik faoliyatidan olingan moliyaviy natijalar hisobi. Soliq to‘lagunga qadar foydani aniqlash hisobi. Sof foydani aniqlash va taqsimlash hisobi. Foyda va zararlar hisobini yuritish tartibi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarda buxgalteriya hisobini to‘g‘ri tashkil etishning muhim ahamiyati. Byudjetlarga to‘lanadigan soliqlar va to‘lovlar buxgalteriya hisobining asosiy vazifalari. Xo‘jalik yurituvchi su‘hektlar soliq hisobini yuritishda o‘zining hisob siyosatini to‘g‘ri belgilashi. Umumdavlat va maxalliy soliqlarni buxgalteriya hisobida aks ettirilishi. Byudjetdan tashqari jamg‘arma mablag‘lariga majburiy ajratmalar hisoblab yozish va to‘lash tartibi. Mikrofirmalar va kichik korxonalar uchun soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimi O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksida nazarda tutilgan amaldagi soliqqa tortish tizimi bilan bir qatorda qo‘llanilishi. Soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimiga o‘tgan korxona tomonidan hisob yuritish tartibi.

Moliyaviy hisobotning vazifasi, uning tarkibi, buxgalteriya balansi. Moliyaviy natijalar to‘g‘risidagi hisobot. pul mablag‘lari harakati to‘g‘risidagi hisobot. Asosiy vositalar harakati

to'g'risidagi hisobot. Xususi kapital to'g'risidagi hisobot. Moliyaviy hisobotni tuzishga tayyorgarlik ko'rish tartibi. Moliyaviy hisobotdan foydalanuvchilar. Moliya, bank, statistika, soliq, xaridor, buyurtmachi, hissadorlar va boshqa foydalanuvchilarni axborot bilan tahminlash. Moliyaviy hisobot mahlumotlari va unga auditorlarning xulosasini zaruriyligi.

Boshqaruv hisobi va uning mazmuni. Boshqaruv hisobining predmeti va metodi. Boshqaruv hisobining oldiga qo'yilgan vazifalar. Boshqaruv hisobini tashkil etishning korxonada buxgalteriya hisobini yuritish siyosatiga mos kelishi.

Boshqaruv hisobini tashkil etishning variantlari: avtonom va integratsiyalashgan. Boshqaruv va moliyaviy hisob schetlar rejalarida xo'jalik muomalalarini qayd etish tizimlari. Sanoat korxonalarida integratsiyalashgan usulni qo'llash. Xarajatlar haqida tushuncha. Xarajatlarni turkumlash. Ishlab chiqarilgan mahsulotlar bo'yicha tannarxga qo'shiladigan xarajatlarni umumlashtirish va ularni taqsimlash.

Mahsulot tannarxi tarkibi va turlari. Jarayonli, bo'linmali, buyurtmali tannarx hisoblash usullari. To'liq tannarx va ishlab chiqarish tannarxini hisoblash. Bevosita xarajatlarni mahsulot (ish, xizmatlar) tannarxiga qo'shish. Bilvosita xarajatlarni mahsulot tannarxi tarkibida hisobga olish. Haqiqiy va normativ usullar bo'yicha xarajatlar hisobi va tannarx hisoblash. «Standart kost» va «Direkt kosting» usullari.

Boshqaruv hisobi tizimida rejalashtirish. Ishlab chiqarish va savdo korxonalarining Bosh byudjeti. Boshqaruv qarorlari qabul qilish. Ishlab chiqarish zararsizligini tahlil etish. Sotiladigan mahsulot (tovarlar) assortimentini rejalashtirish. Bahoni shakllantirish bo'yicha qaror qabul qilish.

Transfert bahoni shakllantirish va segmentar hisobot. Transfert bahosining turlari va shakllantirish tamoyillari: bozor narxi va xarajatlar miqdori bo'yicha baholash, uning afzalliklari va kamchiliklari, transfert baholarni o'rnatish uslublari. Sanoat, savdo va bank tizimida transfert bahoni shakllantirish.

Segmentar hisobotning mohiyati, ahamiyati va uni tashkil etish qoidalari. Tashqi foydalanuvchilar uchun segmentar hisobotni tuzish.

“Buxgalteriya hisobi” fanidan savollar

1. Xo'jalik hisobining turlari, hisobda qo'llaniladigan o'lchov birliklari.
2. Xo'jalik mablag'larining tashkil topish manbalarini turkumlash, xo'jalik mablag'larini turkumlash.
3. Xo'jalik jarayonlari va xo'jalik muomalalari to'g'risida tushuncha.
4. Buxgalteriya hisobining iqtisodiyot tarmoqlari xususiyatlari va mulkchilikning shakllariga bog'liqligi.
5. Buxgalteriya hisobining usullari va uning elementlari: hujjatlashtirish va inventarizatsiya, baholash va kal'kulyatsiya, balans va hisobot, schyotlar tizimi va ikkiyoqlama yozuv.
6. Korxonalarda buxgalteriya hisobini tashkil etish.
7. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida pul mablag'lari va tashkilotlar o'rtasida hisoblashishlar hisobining vazifalari.
8. Naqd pul, kassa muomalalarining hisobini yuritish tartibi.
9. Bank muassasalaridagi pul mablag'lari bo'yicha kassa, hisob-kitob, valyuta scheti va bankdagi boshqa schetlarning hisobini tashkil qilish.
10. Bankdagi maxsus, akkreditiv, chek daftarlari va boshqa maxsus schetlar, pul ekvivalenti, yo'ldagi pullar schyoti.
11. Asosiy vositalar hisobini tashkil qilishning vazifalari.
12. Asosiy vositalarni turkumlarga ajratish va baholash tartibi.
13. Asosiy vositalarni qabul qilish va hujjatlashtirish. Asosiy vositalarning sintetik hisobini tashkil qilish.
14. Asosiy vositalardan foydalanish hisobi. Asosiy vositalarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari.

15. Asosiy vositalarni ta'mirlash xarajatlarini hisobga olish va moliyalashtirish tartibi. Asosiy vositalarni ijaraga olish va ijaraga berish hisobi.
16. Lizing muomalalari hisobining xususiyatlari. Asosiy vositalarni xo'jalikdan chiqarish hisobi.
17. Nomoddiy aktivlar hisobining vazifalari. Nomoddiy aktivlarni baholash.
18. Nomoddiy aktivlarni qabul qilishni hujjatlashtirish.
19. Nomoddiy aktivlarning analitik va sintetik hisobini tashkil qilish.
20. Nomoddiy aktivlarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari. Nomoddiy aktivlarni hisobdan chiqarish tartibi.
21. Investitsiyalarning mazmuni va ularni hisobga olishning vazifalari. Investitsiyalarning turkumlanishi va baholanishi.
22. Investitsiyalar hisobini tashkil qilish.
23. Aktsiya va obligatsiyalarni sotib olish hamda qayta sotib olish bilan bog'liq xarajatlar hisobi.
24. Investitsiyalar bo'yicha moliyaviy natijalarni hisobga olish tartibi.
25. Materiallarning roli, tutgan o'rni va bu sohada hisobning vazifalari.
26. Material va xom ashyo, ularni turkumlarga ajratish, baholash.
27. Materiallarni qabul qilishni hujjatlashtirish, materiallarni omborda va buxgalteriyada hisobga olish.
28. Materiallarni sarflash hisobi, o'rtacha bahoda, FIFO, LIFO, NIFO va boshqa usullarda baholab sarflash hisobi.
29. Materiallardan foydalanishni nazorat qilish. Xo'jalik jihozlari va inventarlari hisobining hususiyatlari.
30. Mahsulot sifatini va mehnat unumdorligini oshirishda mehnat va ish haqi hisobining vazifalari.
31. Korxonaning shaxsiy tarkibi, uning turkumlanishi, mehnatga haq to'lashni shakllari va turlari.
32. Mehnat va ish haqini dastlabki hujjatlarda rasmiylashtirish, uni umumlashtirish.
33. Ish haqidan ushlab qolinadigan va chegiriladigan summalar hisobi.
34. Ijtimoiy sug'urta va tahminot ajratmalarining hisobi, ulardan foydalanishni hisobga olish.
35. Mehnat ta'tili rezervlari va to'lovlari hisobi.
36. Xarajatlar haqida tushuncha.
37. Xarajatlarning guruhlanishi.
38. Mahsulot tannarxiga kiritiladigan bevosita va bilvosita xarajatlar hisobi.
39. Egri va to'g'ri xarajatlar hisobi.
40. Asosiy ishlab chiqarish xarajatlari va ularni hisobdan chiqarish hisobi.
41. Yordamchi ishlab chiqarish xarajatlari hisobi.
42. Umumishlab chiqarish xarajatlari va ularning taqsimlanishi hisobi.
43. Ishlab chiqarishdagi brak mahsulotlarni hisobga olish.
44. Davr xarajatlari hisobi.
45. Tayyor mahsulot haqida tushuncha, uning omborga qabul qilish tartibi, baholash va buxgalteriyadagi hisobi.
46. Mahsulot sotishda marketing faoliyatining vazifalari va taqdim etadigan mahlumotlardan buxgalteriya hisobida foydalanish.
47. Mahsulotni sotishda baho o'rnatish tartibi. Mahsulot sotishni hisobga olish.
48. Kapital, uning tarkibi (ustav, qo'shilgan, rezerv).
49. Kapitalning korxonada tutgan o'rni va hisobining vazifalari.
50. Kapitalni tashkil etish manbalari. Kapital harakatini hisobga olish.
51. Kelgusi davr xarajatlarini qoplash rezerv fondini tashkil qilish va foydalanish hisobi.
52. Moliyaviy natijalarni aniqlash hisobi.
53. Asosiy faoliyatdan olingan moliyaviy natijalar hisobi.
54. Soliq to'lagunga qadar foydani aniqlash hisobi.

55. Sof foydani aniqlash va taqsimlash hisobi. Foyda va zararlar hisobini yuritish tartibi.
56. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarda buxgalteriya hisobini to'g'ri tashkil etishning muhim ahamiyati.
57. Byudjetlarga to'lanadigan soliqlar va to'lovlar buxgalteriya hisobining asosiy vazifalari.
58. Umumdavlat va mahalliy soliqlarniing buxgalteriya hisobida aks ettirilishi.
59. Byudjetdan tashqari jamg'arma mablag'lariga majburiy ajratmalar hisoblab yozish va to'lash tartibi.
60. Mikrofirmalar va kichik korxonalar uchun soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimi.
61. Soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimiga o'tgan korxona tomonidan hisob yuritish tartibi.
62. Moliyaviy hisobotning vazifasi, uning tarkibi, buxgalteriya balansi.
63. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot.
64. Pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot.
65. Asosiy vositalar harakati to'g'risidagi hisobot.
66. Xususiy kapital to'g'risidagi hisobot.
67. Moliyaviy hisobotni tuzishga tayyorgarlik ko'rish tartibi. Moliyaviy hisobotdan foydalanuvchilar.
68. Moliya, bank, statistika, soliq, xaridor, buyurtmachi, hissadorlar va boshqa foydalanuvchilarni axborot bilan tahminlash.
69. Moliyaviy hisobot mahlumotlari va unga auditorlarning xulosasini zaruriyligi.
70. Boshqaruv hisobi va uning mazmuni.
71. Boshqaruv hisobining predmeti va metodi.
72. Boshqaruv hisobining oldiga qo'yilgan vazifalar.
73. Boshqaruv hisobini tashkil etishning korxonada buxgalteriya hisobini yuritish siyosatiga mos kelishi.
74. Boshqaruv hisobini tashkil etishning variantlari: avtonom va integratsiyalashgan.
75. Boshqaruv va moliyaviy hisob schetlar rejalarida xo'jalik muomalalarini qayd etish tizimlari.

4. "Audit" fanining mazmuni

Auditning mohiyati va rivojlanish tarixi. Auditning maqsadi va vazifalari. Auditning rivojlanish bosqichlari. Tasdiqlovchi audit. Maqsadli sistemali audit. Tavakkalchilikka asoslangan audit. O'zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o'rni. Audit va buxgalteriya hisobining farqli jihatlar. Auditning turlari va shakllari. Moc keluvchanlik auditi. Operatsion audit. Moliyaviy hisobot auditi. Ichki audit. Tashqi audit. Audit xizmatlari bozorining rivojlanish istiqbollari tahlili.

Auditorlik faoliyati to'g'risidagi qonun va boshqa normativ - huquqiy hujjatlar sharhi. Audit standartlari haqida tushuncha, ularning ahamiyati va turlari tavsifi. Auditorlik tashkilotlari faoliyatini tashkil etish tartibi. Auditorlik faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya berish, litsenziya berishni rad etish, litsenziyaning amal qilish muddatini to'xtatish, bekor qilish, to'xtatib turish yoki amal qilishini tiklash. Auditorlik kasbiga qo'yiladigan malakaviy talablar. Auditor malaka sertifikatini berish, amal qilish muddatini uzaytirish, qayta rasmiylashtirish va dublikatini berish tartibi. Auditorlik faoliyatini tartibga solishda professional tashkilotlar roli.

Auditorlik etika haqida tushuncha. Auditning axloq kodeksining mazmuni va uning asosiy talablari hamda tamoyillari. Auditda vijdonlilik va obyektivlik. Professional kompetentlilik. Maxfiylik. Omma uchun axborotni taqdim yetish. Boshqa auditorlar bilan munosabatlar. Auditorlik tashkiloti va auditorlarning mustaqilligi. Umuminsoniy ahloq qoidalari va ma'naviy meyorlarga rioya qilish. Auditorning xolisligi va kasbiy vakolatlilik. Auditor ish sifatini nazorat qilish tartibi. Ish sifatini nazorat qilishning dastlabki, joriy va keyingi nazorat bosqichlari.

Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning tamoyillari va bosqichlari. Auditorlik tekshiruviga mijozni jalb qilish va dastlabki rejalashtirish. Auditorlik shartnomasi mazmuni va uning shartlarini kelishish xususiyatlari. Auditorlik umumiy rejasi va auditorlik dasturini tuzish tartibi. Auditorlik umumiy rejasi, dasturi va auditorlik xizmatini ko'rsatish to'g'risidagi shartnomani rasimylashtirish va ulardan foydalanish xususiyatlari.

Auditda muhimlik. Muhimlik darajasini aniqlashda bazaviy ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi. Muhimlik darajasini aniqlash tartibi va uni auditda qo'llash. Muhimlik darajasini auditda qo'llash tartibi. Auditorlik riski va uning yuzaga kelish sabablari. Auditorlik risklarning maqbul to'plami. Auditorlik risklar maqbul to'plamining elementlarini baholash. Auditorlik riskini aniqlash modeli. Auditorlik riskiga ta'sir qiluvchi omillar. Muhimlik darajasi va auditorlik riski tushunchalarining o'zaro bog'liqligi.

Firibgarlik tushunchasi. Firibgarlik uchburchagi. Firibgarlik oqibatidagi muhim buzib ko'rsatishning riskini aniqlash va baholash. Moliyaviy hisobotdagi firibgarliklar. Firibgarlikni oldini olish va aniqlash. Firibgarlik aniqlanganida auditorning hatti harakati. Auditor uchun kelishuvni davom ettirish imkonsizligi.

Tekshiriladigan korxona (mijoz) faoliyatini o'rganish. Buxgalteriya hisobining tashkil etilishini o'rganish. Korxona buxgalteriyasining tashkiliy tuzilmasi, tashkiliy tuzilmada ko'rsatilgan har bir xodimning vazifalari va mas'uliyatlarining bayoni; hisob siklining muhim uchastkalari bo'yicha hujjatlar aylanish reja-grafigini tekshirish. Korxona hisob siyosatini o'rganish. Ichki nazorat tizimini tashkil etishda qo'yiladigan maqsadlar. Ichki nazorat tizimining mohiyati va uni o'rganishdan maqsad. Ichki nazorat tizimining elementlari. Ichki nazorat tizimini o'rganish va baholashni hujjatlashtirish. Audit strategiyasini ishlab chiqish. Nazorat riskini baholash.

Auditorlik dalillarining mohiyati va uning ishonchliligini belgilovchi mezonlar. Ekspert ishlaridan va boshqa auditor ishi natijalaridan dalil sifatida foydalanish xususiyatlari, auditorlik tekshiruvi bosqichlarida dalillarni to'plash tartibi, xo'jalik subyektlari tomonidan tekshiriladigan hujjatlarni auditorlarga to'liq hajmda taqdim etilishini ta'minlash tartibi, dalillarni to'plashda moliyaviy hujjatlardagi nomuvofiqliklarni aniqlash ketma-ketligi.

Tahliliy amallar mazmuni va ularni qo'llash maqsadlari. Tahliliy amallar turlari tavsifi. Auditorlik tekshiruvi bosqichlarida tahliliy amallarni bajarish tartibi. Tahliliy amallar natijalaridan foydalanish va ular samaradorligini baholash xususiyatlari. Auditorlik tanlash mazmuni va uni amalga oshirish tartibi. Auditorlik tekshiruvda firibgarlikni aniqlash amallari tavsifi.

Auditning xalqaro standartlarining, mazmuni, ahamiyati va tarkibi. Auditning xalqaro standartlarini maqsadi va umumiy tamoyillari. Auditorlik tekshiruvini tashkil etish bilan bog'liq standartlar. Auditorlik tekshiruvini o'tkazish bilan bog'liq standartlar. Audit o'tkazish jarayonida ma'lumotlarni yig'ish va umumlashtirish bo'yicha auditning xalqaro standartlari. Audit o'tkazuvchi shaxs tomonidan qonun va meyoriy hujjatlarga amal qilinishini aniqlash. Xato va firibgarliklar mavjud holat va jarayonlarni tahlil qilish. Moliyaviy hisobot sanasidan so'ng ro'y berishi mumkin bo'lgan holatlarni baholash. Audit o'tkazuvchi shaxs faoliyati uzluksizligini baholash.

Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash. Auditorlik hisoboti va uning tarkibi. Auditorlik xulosasi va uning turlari. Moliyaviy hisobot bo'yicha auditorlik xulosalari. Tekshiruvdan o'tkazilayotgan moliyaviy hisobot tarkibi bo'yicha taqqoslash o'tkazish usullari. Moliyaviy hisobot tarkibiga kiruvchi ilova va tushuntirishlar, ularni baholash tartibi. Auditning maxsus jabhalari. Maxsus audit topshiriqlari yuzasidan auditorlik hisobotlari. Istiqbol uchun tayyorlangan moliyaviy ma'lumotni tekshirish. Kompyuterli ma'lumotlar tizimi muhitida audit o'tkazish xususiyatlari. Xalqaro auditorlik nazorati amaliyoti yo'riqnomasidagi boshqa savollar.

Ta'minot jarayoni auditini tashkil qilish. Mol yetkazib beruvchi va pudratchilar bilan hisob-kitoblar audit. Asosiy vositalar kirimiga doir muomalalarni hujjatlashtirish, schyotlarda aks ettirishning to'g'riligini tekshirish. Nomoddiy aktivlar kirimi hisobi to'g'riligini tekshirish.

Tovar-moddiy zahiralari kirimi hisobini tekshirishning xususiyatlari. Tovar-moddiy zahiralarni kirim qilish va ishlab chiqarishga sarflash vaqtida baholashning to'g'riligini tekshirish.

Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni. Korxona faoliyatida ishlab chiqarish jarayoni auditining maqsadi, vazifalari va axborot manbalari. Korxonada ishlab chiqarish xarajatlari auditini o'tkazishni rejalashtirish. Korxona faoliyatida ishlab chiqarish xarajatlari auditini o'tkazish tartibi. Tekshiruv jarayonida olingan ma'lumotlar asosida ishlab chiqarish xarajatlari auditi natijalarini umumlashtirish.

Xodimlar bilan hisob-kitoblar auditining meyoriy asoslari. Aksiodorlik jamiyatlarida mehnat haqi bo'yicha hisob-kitoblar auditining maqsadi, vazifalari va manbalari. Mehnat haqi bo'yicha hisob-kitoblar auditini rejalashtirish bosqichi. Xodimlar bilan mehnat haqi va boshqa muomalalar bo'yicha hisob-kitoblarni tekshirish.

Majburiyatlar auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari. Budjet va budjetdan tashqari fondlarga to'lovlar bo'yicha majburiyatlar auditi. Mol yetkazib beruvchi va pudratchilar bilan hisoblashish muomalalari auditi. Xaridor va buyurtmachilar bo'yicha majburiyatlar auditining xususiyatlari. Bank kreditlari va ijara muomalalari bo'yicha majburiyatlar auditini o'tkazish tartibi.

Xususiy kapital auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari. Ustav kapitali auditining xususiyatlari. Ta'sis hujjatlarini tekshirish tartibi. Qo'shilgan va rezerv kapitali auditini o'tkazish tartibi. Taqsimlanmagan foydaning shakllanishi va taqsimlanishining auditi. Xususiy kapital auditi natijalarini hujjatlashtirish va baholash tartibi.

Xo'jalik yurituvchi subyektlar moliyaviy natijalari auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari. Mahsulot (ish, xizmat) larni sotilishi va undan ko'rilgan moliyaviy natijalar auditining xususiyatlari. Xaridorlar va buyurtmachilar bilan hisob-kitoblar auditi. Asosiy faoliyatdan olingan boshqa daromadlarni tekshirish tartibi. Yakuniy moliyaviy natija auditining xususiyatlari.

Ichki audit tushunchasi, uning maqsad va vazifalari. Ichki audit turlari, uning tashqi audit va taftish komissiyasidan farqli jihatlari. Ichki nazorat xizmatini tashkil etish shakllari. Korxonalarda ichki audit xizmatini tashkil etish bosqichlari. Ichki auditning korxonaning boshqa xizmatlari va bo'limlari bilan o'zaro bog'liqligi. Ichki audit xizmatining funksiyalari, huquqlari va majburiyatlari. Ichki auditorlarga qo'yilgan malakaviy va axloqiy talablar. Ichki auditorlik tekshiruvini avtomatlashtirish xususiyatlari.

Ichki audit metodikasining xususiyatlari. Ichki audit jarayonida buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini o'rganish. Ichki auditni o'tkazish bosqichlari tavsifi. Mulk va majburiyatlar inventarizatsiyasi. Hisobning alohida bo'linmalarida ichki auditni o'tkazish tartibi. Ichki audit ishi natijalarini hujjatlashtirish va baholash tartibi.

“Audit” fanidan savollar

1. Auditning mohiyati va rivojlanish tarixi.
2. Auditning maqsadi va vazifalari. Auditning rivojlanish bosqichlari.
3. Tasdiqlovchi audit. Maqsadli sistemali audit. Tavakkalchilikka asoslangan audit.
4. O'zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o'rni.
5. Audit va buxgalteriya hisobining farqli jihatlari. Auditning turlari va shakllari.
6. Moc keluvchanlik auditi. Operatsion audit. Moliyaviy hisobot auditi.
7. Ichki audit. Tashqi audit.
8. Audit standartlari haqida tushuncha, ularning ahamiyati va turlari tavsifi.
9. Auditorlik tashkilotlari faoliyatini tashkil etish tartibi.
10. Auditorlik faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya berish, litsenziya berishni rad etish, litsenziyaning amal qilish muddatini to'xtatish, bekor qilish, to'xtatib turish yoki amal qilishini tiklash.
11. Auditorlik kasbiga qo'yiladigan malakaviy talablar.
12. Auditor malaka sertifikatini berish, amal qilish muddatini uzaytirish, qayta rasmiylashtirish va dublikatini berish tartibi.

13. Auditorlik etika haqida tushuncha. Auditning ahloq kodeksining mazmuni va uning asosiy talablari hamda tamoyillari.
14. Auditda vijdonlilik va obyektivlik. Professional kompetentlilik.
15. Maxfiylik. Omma uchun axborotni taqdim yetish. Boshqa auditorlar bilan munosabatlar.
16. Auditorlik tashkiloti va auditorlarning mustaqilligi.
17. Umuminsoniy ahloq qoidalari va ma'naviy meyorlarga rioya qilish.
18. Auditorning xolisligi va kasbiy vakolatlilik. Auditor ish sifatini nazorat qilish tartibi.
19. Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning tamoyillari va bosqichlari.
20. Auditorlik tekshiruviga mijozni jalb qilish va dastlabki rejalashtirish.
21. Auditorlik shartnomasi mazmuni va uning shartlarini kelishish xususiyatlari.
22. Auditorlik umumiy rejasi va auditorlik dasturini tuzish tartibi.
23. Auditda muhimlik. Muhimlik darajasini aniqlashda bazaviy ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi.
24. Muhimlik darajasini aniqlash tartibi va uni auditda qo'llash. Muhimlik darajasini auditda qo'llash tartibi.
25. Auditorlik riski va uning yuzaga kelish sabablari. Auditorlik risklarning maqbul to'plami.
26. Auditorlik risklar maqbul to'plaming elementlarini baholash. Auditorlik riskini aniqlash modeli.
27. Auditorlik riskiga ta'sir qiluvchi omillar.
28. Firibgarlik tushunchasi. Firibgarlik uchburchagi.
29. Firibgarlik oqibatidagi muhim buzib ko'rsatishning riskini aniqlash va baholash.
30. Moliyaviy hisobotdagi firibgarliklar. Firibgarlikni oldini olish va aniqlash.
31. Firibgarlik aniqlanganida auditorning hatti harakati. Auditor uchun kelishuvni davom ettirish imkonsizligi.
32. Tekshiriladigan korxona (mijoz) faoliyatini o'rganish.
33. Korxona buxgalteriyasining tashkiliy tuzilmasi, tashkiliy tuzilmada ko'rsatilgan har bir xodimning vazifalari va mas'uliyatlarining bayoni.
34. Korxona hisob siyosatini o'rganish. Ichki nazorat tizimini tashkil etishda qo'yiladigan maqsadlar.
35. Ichki nazorat tizimining mohiyati va uni o'rganishdan maqsad. Ichki nazorat tizimining elementlari.
36. Ichki nazorat tizimini o'rganish va baholashni hujjatlashtirish.
37. Audit strategiyasini ishlab chiqish. Nazorat riskini baholash.
38. Auditorlik dalillarining mohiyati va uning ishonchliligini belgilovchi mezonlar.
39. Ekspert ishlaridan va boshqa auditor ishi natijalaridan dalil sifatida foydalanish xususiyatlari.
40. Auditorlik tekshiruvi bosqichlarida dalillarni to'plash tartibi.
41. Xo'jalik subyektlari tomonidan tekshiriladigan hujjatlarni auditorlarga to'liq hajmda taqdim etilishini ta'minlash tartibi.
42. Dalillarni to'plashda moliyaviy hujjatlardagi nomuvofiqliklarni aniqlash ketma-ketligi.
43. Tahliliy amallar mazmuni va ularni qo'llash maqsadlari.
44. Tahliliy amallar turlari tavsifi. Auditorlik tekshiruvi bosqichlarida tahliliy amallarni bajarish tartibi.
45. Tahliliy amallar natijalaridan foydalanish va ular samaradorligini baholash xususiyatlari.
46. Auditorlik tanlash mazmuni va uni amalga oshirish tartibi. Auditorlik tekshiruvda firibgarlikni aniqlash amallari tavsifi.
47. Auditning xalqaro standartlarining, mazmuni, ahamiyati va tarkibi.
48. Auditning xalqaro standartlarini maqsadi va umumiy tamoyillari.
49. Auditorlik tekshiruvini tashkil etish bilan bog'liq standartlar.
50. Auditorlik tekshiruvini o'tkazish bilan bog'liq standartlar.
51. Audit o'tkazish jarayonida ma'lumotlarni yig'ish va umumlashtirish bo'yicha auditning xalqaro standartlari.

52. Audit o'tkazuvchi shaxs tomonidan qonun va meyoriy hujjatlarga amal qilinishini aniqlash.
53. Xato va firibgarliklar mavjud holat va jarayonlarni tahlil qilish.
54. Moliyaviy hisobot sanasidan so'ng ro'y berishi mumkin bo'lgan holatlarni baholash.
55. Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash. Auditorlik hisoboti va uning tarkibi.
56. Auditorlik xulosasi va uning turlari. Moliyaviy hisobot bo'yicha auditorlik xulosalari.
57. Tekshiruvdan o'tkazilayotgan moliyaviy hisobot tarkibi bo'yicha taqqoslash o'tkazish usullari.
58. Moliyaviy hisobot tarkibiga kiruvchi ilova va tushuntirishlar, ularni baholash tartibi. Auditning maxsus jabhalari.
59. Ta'minot jarayoni auditini tashkil qilish. Mol yetkazib beruvchi va pudratchilar bilan hisob-kitoblar audit.
60. Asosiy vositalar kirimiga doir muomalalarni hujjatlashtirish, schyotlarda aks ettirishning to'g'riligini tekshirish.
61. Nomoddiy aktivlar kirimi hisobi to'g'riligini tekshirish.
62. Tovar-moddiy zahiralar kirimi hisobini tekshirishning xususiyatlari.
63. Tovar-moddiy zahiralarini kirim qilish va ishlab chiqarishga sarflash vaqtida baholashning to'g'riligini tekshirish.
64. Korxona faoliyatida ishlab chiqarish jarayoni auditining maqsadi, vazifalari va axborot manbalari.
65. Korxonada ishlab chiqarish xarajatlari auditini o'tkazishni rejalashtirish.
66. Korxona faoliyatida ishlab chiqarish xarajatlari auditini o'tkazish tartibi.
67. Xodimlar bilan hisob-kitoblar auditining meyoriy asoslari.
68. Xodimlar bilan mehnat haqi va boshqa muomalalar bo'yicha hisob-kitoblarni tekshirish.
69. Majburiyatlar auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari.
70. Budjet va budjetdan tashqari fondlarga to'lovlar bo'yicha majburiyatlar audit.
71. Mol yetkazib beruvchi va pudratchilar bilan hisoblashish muomalalari audit.
72. Xaridor va buyurtmachilar bo'yicha majburiyatlar auditining xususiyatlari.
73. Bank kreditlari va ijara muomalalari bo'yicha majburiyatlar auditini o'tkazish tartibi.
74. Ustav kapitali auditining xususiyatlari. Ta'sis hujjatlarini tekshirish tartibi.
75. Xo'jalik yurituvchi subyektlar moliyaviy natijalari auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari.
76. Ichki audit turlari, uning tashqi audit va taftish komissiyasidan farqli jihatlari.
77. Ichki audit jarayonida buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini o'rganish.
78. Ichki auditni o'tkazish bosqichlari tavsifi
79. Mulk va majburiyatlar inventarizatsiyasi
80. Ichki audit ishi natijalarini hujjatlashtirish va baholash tartibi.

5. «Budjet hisobi» fanining mazmuni

Budjet hisobining predmeti, metodi va uslubiy asoslari. Budjet hisobi obyektlarining iqtisodiy mazmuni. Budjet hisobining budjet ijrosi sohasidagi vazifalari. Budjet hisobining boshqa maxsus fanlar bilan aloqasi.

Moliya organlari, G'aznachilik va uning xududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobini tashkil etishning uslubiy asoslari. Moliya organlari, G'aznachilik va uning xududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobini tashkil etishning meyoriy xuquqiy asoslari. Moliya organlari, G'aznachilik va uning xududiy bo'linmalari buxgalteriya hisobida qo'llaniladigan buxgalteriya xujjatlari. Moliya organlari, G'aznachilik va uning xududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobida qo'llaniladigan hisobvaraqlar va buxgalteriya balansining tuzilishi. Moliya organlari, G'aznachilik va uning xududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobi registrlari va ularga yozuvlar qilish tartibi.

Davlat budjeti daromadlari hisobining vazifalari. G'azna ijrosi sharoitida Davlat budjeti daromadlari hisobini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. G'azna ijrosi sharoitida Davlat budjeti daromadlarining kassa ijrosi hisobi. G'azna ijrosi sharoitida Davlat budjeti daromadlarini buxgalteriya hisobi hisobvaraqlari va hisob registrlarida aks ettirish. Moliya organlarida shu jumladan g'aznachilik va uning hududiy bo'limlarida Davlat budjeti daromadlari hisobining hususiyatlari.

Budjet xarajatlari kassa ijrosi haqida tushuncha. Moliyalashtiruvchi organlar, ularning huquqlari va majburiyatlari. Davlat budjeti xarajatlarining kassa ijrosi hisobi. O'zbekiston Respublikasi g'aznachiligi va uning hududiy bo'limlari orqali moliyalashtirish tartibi. G'aznachilik bo'limlarida moliyalashtirishni xujjatlashtirish, buxgalteriya yozuvlarida aks ettirish. Moliya organlarida shu jumladan g'aznachilik va uning hududiy bo'limlarida budjet xarajatlari hisobining hususiyatlari.

Budjet ssudalari, uning budjet ijrosi jarayonidagi ahamiyati. Budjet ssudalari hisobining maqsadi va vazifalari. Budjet ssudalari hisobini tashkil etish. Budjet ssudalarini hisob registrlari va xujjatlarida aks ettirish. Budjet ijrosi jarayonida budjetlar o'rtasida sodir bo'ladigan hisoblashishlar hisobi. Berilgan va olingan mablag'lar bo'yicha davlat budjeti ijrosi davrida yuzaga keladigan o'zaro hisoblashishlarning hisobi. Budjet ssudalarini olish va qaytarilishining sintetik va analitik hisobi.

Respublika budjeti, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar hamda mahalliy budjet ijrosi bo'yicha natijalarini aniqlash tartibi. Budjet ijrosi bo'yicha joriy hisobvaraqlarni yopish. O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti ijrosi bo'yicha oylik, choraklik va yillik buxgalteriya hisobotlarini shakllantirish. Budjeti ijrosi bo'yicha oylik, choraklik va yillik buxgalteriya hisobotlarining axborot imkoniyatlari.

Davlat budjeti g'azna ijrosi sharoitida budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil qilish va uning vazifalari. Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobining hususiyatlari. Budjet tashkilotlarida yuritiladigan buxgalteriya hisobining shakllari. Budjet tashkilotlari xarajatlari smetasi ijrosi hisobi bo'yicha foydalaniladigan buxgalteriya hujjatlari, ularning tayinlanishi, rasmiylashtirish texnikasi va tartibi. Buxgalteriya balansining tuzilishi. Sintetik va analitik hisob registrlari va ularga yozuvlar qilish tartibi.

Budjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetasi va ularni tuzish tartibi. Budjet tashkilotlarida shtatlar jadvalini tuzishning hususiyatlari. Budjet mablag'lari bo'yicha smeta xarajatlarini tuzish tartibi va ularni ijrosi hisobi. Budjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha daromadlar va xarajatlar smetasini tuzish va ular ijrosi hisobining hususiyatlari. Budjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetalarini ro'yxatdan o'tkazish tartibi.

Budjet tashkilotlarida asosiy vosita va nomoddiy aktivlar hisobini tashkil etishning maqsadi, vazifalari. Asosiy vositalar va nomoddiy aktivlarning analitik va sintetik hisobi. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarni baholanishi va buxgalteriya hisobida aks ettirilishi. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlarni kirim qilinishi hamda hisobdan chiqarilishi hisobi. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarning eskirishi hisobi. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarni ta'mirlash xarajatlari hisobi. Asosiy vositalar inventarizatsiyasi hisobi.

Budjet tashkilotlarida tovar moddiy zaxiralarning tarkibi, tayinlanishi va hisobining vazifalari. Budjet tashkilotlarida tovar moddiy zaxiralarning kirimi hamda xisobdan chiqarilishi hisobi. Tovar moddiy zaxiralarning hisobga oluvchi hisobvaraqlarni tayinlanishi. Tovar moddiy zaxiralarning bo'yicha analitik va sintetik hisobni tashkil etish. Tovar moddiy zaxiralarning bo'yicha limitlarni aniqlash tartibi. Tovar moddiy zaxiralarni inventarizatsiyasi hisobi.

Budjet tashkilotlarida tovar(ish, xizmat)lar ishlab chiqarish xarajatlari hisobini tashkil etishning maqsadi va vazifalari. Budjet tashkilotlarida tovar(ish, xizmat)lar ishlab chiqarish xarajatlari hisobini tashkil etish. Tovar(ish, xizmat)lar kalkulyatsiyasi. Tovar(ish, xizmat)larni sotish hisobi. Tovar(ish, xizmat)lar ishlab chiqarish xarajatlarini hisobdan chiqarish tartibi.

Budjet tashkilotlarida moliyaviy aktivlar hisobini tashkil etishni maqsadi va vazifalari. Budjet va budjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha shaxsiy hisobvaraqlarni ochish va yuritish

tartibi. G'aznachilik organlarida moliyaviy majburiyatlarni to'lab berish hisobi. Budjet tashkilotlarida kassa operatsiyalari hisobini tashkil etish. Kassa operatsiyalari bo'yicha hisob xujjatlarini yuritish va kassa hisobotini shakllantirish. Kassa operatsiyalarini buxgalteriya hisobvaraqlarida aks ettirish. Budjet tashkilotlarida boshqa pul mablag'lari hisobi. Budjet tashkilotlarida moliyaviy qo'yilmalar hisobi.

G'azna ijrosi sharoitida budjet tashkilotlarining yuridik va moliyaviy majburiyatlarini g'aznachilik organlarida ro'yxatdan o'tkazish. Budjet tashkilotlarida mol yetkazib beruvchilar va xaridorlar bilan hisoblashuvlar hisobi. Budjet va budjetdan tashqari jamg'armalar bilan hisoblashuvlar hisobi. Budjet tashkilotlarida xizmat safar xarajatlari bo'yicha hisobdor shaxslar bilan hisoblashuvlar. Kamomadlar bo'yicha hodimlar bilan hisoblashuvlar hisobi. Boshqa turli debitor va kreditor majburiyatlar bo'yicha hisoblashuvlar hisobi. Hisoblashuv muomalalari bo'yicha inventarizatsiya hisobi.

Budjet tashkilotlarida mehnat va unga haq to'lash hisobini tashkil etish hamda uning vazifalari. Budjet tashkilotlarida mehnat va unga tenglashtirilgan to'lovlar hisobi. Stipendiya to'lovlari, pensiya va nafaqalar bo'yicha to'lovlar hisobi. Budjet tashkilotlarida mehnat va unga tenglashtirilgan to'lovlarni to'lash bo'yicha soliq va majburiy ajratmalarning yuzaga kelishi va to'lanishi hisobi. Ish haqiga nisbatan majburiy ushlanmalar hisobi. Mehnat va unga tenglashtirilgan to'lovlarning to'lanishida plastik kartochkalardan foydalanish hisobi.

Budjet tashkilotlarida budjet mablag'lari bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlashning zarurligi. Joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlashning davriyligi. Budjet tashkilotlarida budjet mablag'lari bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlash tartibi. Budjet mablag'lari bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlashni buxgalteriya hisobvaraqlari va hisob registrilarida aks ettirish.

Budjet tashkilotini yakuniy moliyaviy natijalarini aniqlashning ahamiyati va zarurligi. Yakuniy moliyaviy natijalarni aniqlash tartibi. Yakuniy moliyaviy natijalarni buxgalteriya hisobvaraqlari va hisob registrilarida aks ettirish.

Budjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar, ularni tuzish, tasdiqlash hamda taqdim qilish tartibi. Buxgalteriya balansini tuzish. Xarajatlar smetasi ijrosi haqida hisobotni tuzish tartibi. Debitorlik va kreditorlik qarzlari to'g'risida ma'lumotni tuzish tartibi. Budjet tashkiloti rivojlantirish jamg'armasi bo'yicha pul mablag'lari harakati to'g'risida hisobotni tuzish tartibi. Ta'lim muassasalarida o'qitishning to'lov-kontrakt shaklidan tushgan mablag'lar harakati to'g'risida hisobotni tuzish tartibi. Boshqa budjetdan tashqari mablag'lar harakati bo'yicha hisobotni tuzish tartibi. Joriy yilning moliyaviy natijalari to'g'risida hisobotni tuzish tartibi. Nomoliyaviy aktivlar harakati to'g'risida hisobotni tuzish tartibi. Xarajatlar smetasi ijrosi haqida oylik hisobotni tuzish tartibi.

“Byudjet hisobi” fanidan savollar

1. Budjet hisobi obyektlarining iqtisodiy mazmuni.
2. Budjet hisobining budjet ijrosi sohasidagi vazifalari.
3. Moliya organlari, G'aznachilik va uning hududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobini tashkil etishning uslubiy asoslari.
4. Moliya organlari, G'aznachilik va uning hududiy bo'linmalari buxgalteriya hisobida qo'llaniladigan buxgalteriya hujjatlari.
5. Moliya organlari, G'aznachilik va uning hududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobi registrilari va ularga yozuvlar qilish tartibi.
6. Davlat budjeti daromadlari hisobining vazifalari.
7. G'azna ijrosi sharoitida Davlat budjeti daromadlari hisobini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.
8. G'azna ijrosi sharoitida Davlat budjeti daromadlarining kassa ijrosi hisobi.
9. Budjet xarajatlari kassa ijrosi haqida tushuncha.
10. Moliyalashtiruvchi organlar, ularning huquqlari va majburiyatlari.
11. Davlat budjeti xarajatlarning kassa ijrosi hisobi.

12. O'zbekiston Respublikasi g'aznachiligi va uning hududiy bo'limlari orqali moliyalashtirish tartibi.
13. G'aznachilik bo'limlarida moliyalashtirishni hujjatlashtirish, buxgalteriya yozuvlarida aks ettirish.
14. Budjet ssudalari, uning budjet ijrosi jarayonidagi ahamiyati.
15. Budjet ssudalari hisobining maqsadi va vazifalari.
16. Budjet ijrosi jarayonida budjetlar o'rtasida sodir bo'ladigan hisoblashishlar hisobi.
17. Berilgan va olingan mablag'lar bo'yicha davlat budjeti ijrosi davrida yuzaga keladigan o'zaro hisoblashishlarning hisobi.
18. Respublika budjeti, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar hamda mahalliy budjet ijrosi bo'yicha natijalarini aniqlash tartibi.
19. O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti ijrosi bo'yicha oylik, choraklik va yillik buxgalteriya hisobotlarini shakllantirish.
20. Davlat budjeti g'azna ijrosi sharoitida budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil qilish va uning vazifalari.
21. Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobining hususiyatlari.
22. Budjet tashkilotlarida yuritiladigan buxgalteriya hisobining shakllari.
23. Budjet tashkilotlari xarajatlari smetasi ijrosi hisobi bo'yicha foydalaniladigan buxgalteriya hujjatlari.
24. Buxgalteriya balansining tuzilishi.
25. Sintetik va analitik hisob registrari va ularga yozuvlar qilish tartibi.
26. Budjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetasi va ularni tuzish tartibi.
27. Budjet tashkilotlarida shtatlar jadvalini tuzishning hususiyatlari.
28. Budjet mablag'lari bo'yicha smeta xarajatlarini tuzish tartibi va ularni ijrosi hisobi.
29. Budjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha daromadlar va xarajatlar smetasini tuzish va ular ijrosi hisobining hususiyatlari.
30. Budjet tashkilotlarida asosiy vosita va nomoddiy aktivlar hisobini tashkil etishning maqsadi, vazifalari.
31. Asosiy vositalar va nomoddiy aktivlarning analitik va sintetik hisobi.
32. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarni baholanishi va buxgalteriya hisobida aks ettirilishi.
33. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlarni kirim qilinishi hamda hisobdan chiqarilishi hisobi.
34. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarning eskirishi hisobi.
35. Budjet tashkilotlarida asosiy vositalarni ta'mirlash xarajatlari hisobi.
36. Asosiy vositalar inventarizatsiyasi hisobi.
37. Budjet tashkilotlarida tovar moddiy zaxiralarning tarkibi, tayinlanishi va hisobining vazifalari.
38. Budjet tashkilotlarida tovar moddiy zahiralarining kirimi hamda xisobdan chiqarilishi hisobi.
39. Tovar moddiy zahiralarining bo'yicha analitik va sintetik hisobni tashkil etish.
40. Tovar moddiy zahiralarining bo'yicha limitlarni aniqlash tartibi.
41. Tovar moddiy zaxiralarni inventarizatsiyasi hisobi.
42. Budjet tashkilotlarida tovar (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish xarajatlari hisobini tashkil etishning maqsadi va vazifalari.
43. Budjet tashkilotlarida tovar (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish xarajatlari hisobini tashkil etish.
44. Tovar (ish, xizmat)lar kalkulyatsiyasi.
45. Tovar (ish, xizmat)larni sotish hisobi.
46. Budjet tashkilotlarida moliyaviy aktivlar hisobini tashkil etishni maqsadi va vazifalari.
47. Budjet va budjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha shaxsiy hisobvaraqlarni ochish va yuritish tartibi.

48. Budjet tashkilotlarida kassa operatsiyalari hisobini tashkil etish.
49. Kassa operatsiyalari bo'yicha hisob hujjatlarini yuritish va kassa hisobotini shakllantirish.
50. Kassa operatsiyalarini buxgalteriya hisobvaraqlarida aks ettirish.
51. Budjet tashkilotlarida boshqa pul mablag'lari hisobi.
52. G'azna ijrosi sharoitida budjet tashkilotlarining yuridik va moliyaviy majburiyatlarini g'aznachilik organlarida ro'yxatdan o'tkazish.
53. Budjet tashkilotlarida mol yetkazib beruvchilar va xaridorlar bilan hisoblashuvlar hisobi.
54. Budjet va budjetdan tashqari jamg'armalar bilan hisoblashuvlar hisobi.
55. Budjet tashkilotlarida xizmat safar xarajatlari bo'yicha hisobdor shaxslar bilan hisoblashuvlar.
56. Kamomadlar bo'yicha hodimlar bilan hisoblashuvlar hisobi.
57. Budjet tashkilotlarida mehnat va unga haq to'lash hisobini tashkil etish hamda uning vazifalari.
58. Budjet tashkilotlarida mehnat va unga tenglashtirilgan to'lovlar hisobi.
59. Stipendiya to'lovlari, pensiya va nafaqalar bo'yicha to'lovlar hisobi.
60. Ish haqiga nisbatan majburiy ushlanmalar hisobi.
61. Budjet tashkilotlarida budjet mablag'lari bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlashning zarurligi.
62. Joriy yilga moliyaviy natijalarni aniqlashning davriyligi.
63. Budjet tashkilotini yakuniy moliyaviy natijalarini aniqlashning ahamiyati va zarurligi.
64. Yakuniy moliyaviy natijalarni aniqlash tartibi.
65. Yakuniy moliyaviy natijalarni buxgalteriya hisobvaraqlari va hisob registrlarida aks ettirish.
66. Budjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar, ularni tuzish, tasdiqlash hamda taqdim qilish tartibi.
67. Buxgalteriya balansini tuzish.
68. Xarajatlar smetasi ijrosi haqida hisobotni tuzish tartibi.
69. Ta'lim muassasalarida o'qitishning to'lov-kontrakt shaklidan tushgan mablag'lar harakati to'g'risida hisobotni tuzish tartibi.
70. Nomoliyaviy aktivlar harakati to'g'risida hisobotni tuzish tartibi.

BAHOLASH MEZONI

I. 5230900 – Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoq va sohalar bo'yicha) yo'nalishi talabalariga ixtisoslik fanlaridan Davlat attestatsiyasini yozma shaklda o'tkazish tartibi va baholash mezon

Bitiruvchi kurs talabalari "Iqtisodiyot nazariyasi", "Statistika", "Buxgalteriya hisobi", "Audit", "Byudjet hisobi" fanlaridan Davlat attestatsiyasi ko'p variantli yozma shaklda o'tkaziladi. "Yozma" variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

- berilgan savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to'g'ri va izchil yoritilsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o'zlashtirish ko'rsatkichi **18 - 20 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga to'g'ri javob yozilsa, savolning mazmuni to'liq yoritilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **14 – 17,9 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga og'zaki javob noto'g'ri yoki yuzaki yozilgan bo'lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to'liq yoritilmagan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **12-13,9 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga javob noto'g'ri yoki yuzaki javob berilsa, qo'yilgan masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o'zlashtirish ko'rsatkichi **0 - 11,9 ball** oralig'ida baholanadi. (18-20 ball - a'lo, 14-17,9 ball - yaxshi, 12-13,9 ball - qoniqarli, 0-11,9 ball - qoniqarsiz).

Yakuniy davlat attestatsiya 5 ta savoldan iborat bo'lib, jami 100 balldan baholanadi va quyidagi jadval yordamida 5 baholikka o'tkaziladi.

Baholashni 100 ballik shkaladan 5 baholik shkalaga o'tkazish jadvali

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

II. 5230900 – Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoq va sohalar bo'yicha) yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasi test sinovi shaklida o'tkazish tartibi va baholash mezon

"Iqtisodiyot nazariyasi", "Statistika", "Buxgalteriya hisobi", "Audit", "Byudjet hisobi" fanlaridan ko'p variantli test sinovi shaklida o'tkazilsa har bir variant 100 ta yoki 50 ta test savollaridan iborat bo'ladi. Olingan ballni yuqoridagi jadval orqali 5 baholik tizimga o'tkaziladi.

Baholash usullari	Test topshiriqlari, yozma ish, tahlil uchun misollar, taqdimotlar
Baholash mezonlari	5 (a'lo) – fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; – fanga oid ko'rsatkichlarni tahlil qilishda ijodiy fikrlay olish; – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – tahlil natijalari asosida vaziyatga to'g'ri va xolisona baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. 4 (yaxshi) – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. 3 (qoniqarli) – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish. – qaror qabul qilish haqida umumiy biliga ega bo'lish 2 (qoniqarsiz) – o'tilgan fanning nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik; o'tilayotgan fan qonuniyatlarini o'zlashtirishmaslikni bilmaslik

Umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan Davlat attestatsiyasi bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichi 2 dan 5 balgacha baholanadi (5 baho – a'lo, 4 baho – yaxshi, 3 baho – qoniqarli, 2 baho – qoniqarsiz) yoki baholash 100 ballik shkaladan 5 baholik shkalaga o'tkaziladi.

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiya jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e'lon qilingan kundan e'tiboran uch kun muddat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va talaba o'rtasida baholash ballari bo'yicha yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko'rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.

Umum kasbiy va ixtisoslik fanlaridan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

1. Mc Connell, Brue. Economics. 19 th edition. Mcgraw-hill/Irwin, USA, 2014.
2. N. Gregory Mankiw. Principles of Economics, 7th edition. Amazon, USA 2014.
3. Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. Economics. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA. 2009.
4. Xodiyev B.Yu., Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: Barkamol fayz-media, 2017. - 783 bet.
5. O'lmasov A., Vaxobov A.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. — T.: «Iqtisod- moliya», 2014. - 480 bet.
6. Carl S. Warren, James M. Reeve, Jonathan E. Duchac. Accounting. (ISBN: -13: 978-1-133-60760-1) USA, 2014. 25-th Edition.
7. Barry Elliot, Jamie Elliot. Financial accounting and reporting. (ISBN 978-1-292-08057-4) London, 2015. 17-th Edition.
8. Jurayev N., Abduvaxidov F., Sotivoldiyeva D. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. Darslik. - T.: "Iqtisod-moliya" nashriyoti, 2012 y, 481 bet.
9. Эргашева Ш.Т. Бухгалтерский учет. Учебное пособие. / - Т.: Иктисод-молия, 2011. - 520 стр.
10. Аудит: Учебник для бакалавров/ А. Е. Суглобов, Б. Т. Жарылгасова, В. Ю. Савин и др.; под ред. д. э. н., проф. А. Е. Суглобова. - М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2015. - 368 с.
11. Tuychiyev A., Qo'ziyev I., Avloqulov A., Sherimbetov I., Avazov I. Audit. Darslik. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. – 530 b.
12. Qo'ziyev I., Avloqulov A., Sherimbetov I. Ichki audit. O'quv qo'llanma-T.: «Iqtisodmoliya», 2015. – 220 b.
13. Hamdamov B.K. Auditning xalqaro standartlari. Darslik. –T.: TMI. 2020 yil. 281 bet.
14. Ostanaqulov M. Byudjet hisobi. Darslik. – T.: "Talqin", 2008.
15. Ostanaqulov M. Davlat byudjeti g'azna ijrosining buxgalteriya hisobi. O'quv qo'llanma. - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2009.
16. Ostanaqulov M. Davlat sektori va buxgalteriya hisobi. – T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2009.
17. S.U.Mehmonov. Byudjet hisobi. O'quv qo'llanma. – T.: "Fan va texnologiya", 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar va internet saytlari:

1. Shodmonov Sh.SH., Mamaraximov B.E. Iqtisodiyot nazariyasi. Ma'ruzalar matni. - T.: «Iqtisod- moliya», 2016. - 728 bet.
2. Shodmonov Sh.SH., G'ofurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: «Iqtisod- moliya», 2010. -728 bet.
3. Экономическая теория. Экономические системы формирование и развитие: Учебник / Под ред. И.К. Ларионова, С.Н.Сильвестрова. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2015. - 876 с.
4. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общ. ред. д-ра экон. наук, проф., засл. деятеля науки РФ Г.П. Журавлевой. - 5-е изд. - М.: ИНФРА - М, 2014, - 864 с. - (Вншее образование).
5. Кутер М.И. Введение в бухгалтерский учет: Учебник [Электронный ресурс]: учебное электронное издание (учебник) / М.И. Кутер - Электрон, дан. (23 Мб). - 2-изд. стер. - Майкоп: ЭЛИТ, 2015. - 1 электрон, опт. диск (CD-R).
6. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях (Электронный ресурс); научное электронное издание / перевод и редакция проф. М.И. Кутера - Электрон.дан. (325 Мб) - Майкоп: ЭЛИТ, 2015. - Электрон. опт. диск (CD- R).
7. Karimov A., Islomov F., Avloqulov A. Xalqaro audit. Darslik. –T.: IQTISOD-MOLIYA,

2015. -348 b.

8. Штефан, М. А. Аудит: учебник и практикум для среднего профессионального образования /М. А. Штефан, О. А. Замотаева, Н. В. Максимова; под общей редакцией М. А. Штефан. - Москва: Издательство Юрайт, 2019. - 298 с.
9. Красноперова О. Бюджетный учет - Москва: "ГроссМедиа Ферлаг", 2008.
10. Qosimova G. Davlat byudjeti ijrosining g'aznachilik tizimi. O'quv qo'llanma. - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2008.

Internet saytlari

1. www.press-service.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining matbuot xizmati
2. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali
3. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
4. www.edu.uz - O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi portali
5. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi rasmiy sayti.
6. www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
7. www.mineconomy.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi rasmiy sayti
8. www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti
9. www.norma.uz – O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi sayti
10. www.tsue.uz – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rasmiy sayti
11. www.tradingeconomics.com – экономические показатели
12. www.erenort.ru - Обзорная информация по мировой экономике
13. www.catback.ru - научные статьи и учебные материалы по экономике

